

MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ

**STRATEGIA ROZWOJU RYBOŁÓWSTWA
2007-2013**

Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 maja 2007 r.

Warszawa, maj 2007

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Charakterystyka poszczególnych podsektorów	4
1. Rybołówstwo morskie	4
1.1. Stan polskiej floty na dzień 1 stycznia 2007 r.	4
1.2. Charakterystyka i wysokość połowów w 2006 r.	4
1.2.1. Rybołówstwo bałtyckie	4
1.2.2. Rybołówstwo dalekomorskie	5
1.3. Główne akty prawa krajowego:	7
1.4. Analiza SWOT rybołówstwa morskiego	7
2. Chów i hodowla ryb	9
2.1. Analiza SWOT chowu i hodowli ryb	11
3. Rybołówstwo śródlądowe	12
3.1. Główne akty prawa krajowego (rybołówstwo śródlądowe oraz chów i hodowla) ...	14
3.2. Analiza SWOT rybołówstwa śródlądowego	14
4. Przetwórstwo ryb	15
4.1. Główne akty prawa krajowego	19
4.2. Analiza SWOT przetwórstwa ryb	19
III. Strategia ogólna, przeniesienie priorytetów wspólnotowych oraz ustanowienie priorytetów krajowych	20
IV. Zachowanie zasobów ludzkich w sektorze rybactwa.....	28
V. Ochrona i poprawa środowiska naturalnego związanego z sektorem rybactwa.....	30
VI. Spełnianie wymogów w zakresie inspekcji i kontroli działalności połowowej oraz gromadzenia danych i informacji na temat wspólnej polityki rybołówstwa	32
VII. Działania na rzecz wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013.....	33
VIII. Synergia z innymi narzędziami Wspólnoty	35
IX. Linia demarkacyjna.....	37
X. Środki finansowe przewidziane na realizację Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013.....	39
XI. WSKAŹNIKI	40
XII. ZAŁĄCZNIKI	44

I. Wstęp

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) (Dz. Urz. WE L 223 z 15.8.2006, str.1) każde Państwo Członkowskie opracowuje krajowy plan strategiczny (w przypadku Polski jest to Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013, zwana dalej „Strategią”, który będzie określał szczegółowe cele i priorytety, które realizowane będą przez Polskę przez najbliższe 7 lat w ramach EFR, zgodnie ze strategicznymi wytycznymi Wspólnoty w zakresie Wspólnej Polityki Rybackiej.

Strategia, wskazująca na zakres interwencji i wsparcia finansowego ze strony EFR oraz inne niezbędne źródła finansowania, będzie służyła jako punkt odniesienia dla tworzenia Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” oraz ustawy o wspieraniu rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego. Cele Strategii są w pełni spójne z podstawowymi zasadami Wspólnej Polityki Rybackiej Unii Europejskiej oraz z krajowymi dokumentami programowymi i związanymi z nimi aktami prawnymi. Osiągnięcie ich możliwe będzie tylko przy wsparciu instrumentu finansowego, jakim będzie Europejski Fundusz Rybacki oraz przy współfinansowaniu z budżetu państwa.

Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013 jest kontynuacją i rozwinięciem celów obecnie realizowanej Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2000-2006.

II. Charakterystyka poszczególnych podsektorów

1. Rybołówstwo morskie

Polskie rybołówstwo generalnie dzieli się na dwa podstawowe segmenty:

- rybołówstwo bałtyckie (zaangażowana jest zdecydowanie przeważająca część floty);
- rybołówstwo dalekomorskie.

Analogicznie, rozróżnia się podział floty rybackiej na flotę bałtycką oraz flotę dalekomorską.

Flota bałtycka dzieli się na kutrową i łodziową. Przyjmuje się, że kutry rybackie są to statki rybackie o długości powyżej 15 metrów, natomiast statki rybackie o długości do 15 metrów to łodzie rybackie wykonujące w głównej mierze rybołówstwo przybrzeżne.

Flota dalekomorska oznacza statki rybackie powyżej 50 (40) m długości, operujące wyłącznie na wodach poza Morzem Bałtyckim.

1.1. Stan polskiej floty na dzień 1 stycznia 2007 r.

Tabela 1. Stan floty polskiej na dzień 01.01.2007 r.

Długość Statków rybackich (m)	Liczba statków rybackich	GT	kW
poniżej 10 m	534	2 003,46	19 289,53
10 – 14,99	123	1 968,09	11 510,86
15 – 19,49	113	4 189,13	17 659,90
19,5 – 25,00	46	3 931,00	12 728,00
pow. 25 m	65	19 501,00	38 669,60
Ogółem	881	31 592,68	99 857,89

Źródło: MRiRW

1.2. Charakterystyka i wysokość połowów w 2006 r.

1.2.1. Rybołówstwo bałtyckie

Polscy rybacy bałtyccy odłowili w 2006 r. 104,9 tys. ton ryb, tj. o 19,4 tys. ton mniej w porównaniu z 2005 r. (124,3 tys. ton).

Podstawowymi gatunkami ryb poławianymi na Morzu Bałtyckim są: dorsz, łosoś, śledź, szprot, stornia i troć.

Dorsz jest gatunkiem o głównym z ekonomicznego punktu widzenia, znaczeniu dla polskich rybaków, jednakże w związku z przelowieniem większości łowisk nie można oczekiwać zwiększenia kwot połowowych oraz znaczącej poprawy w biomasie tego gatunku na Bałtyku w perspektywie najbliższych 5 lat.

Na dochody rybaków wpływają znacząco także połowy łososia.

DORSZE

Wyższe niż rok wcześniej okazały się połowy dorszy, które w 2006 r. wyniosły 15,08 tys. ton, podczas gdy w 2005 r. złowiono 12,7 tys. ton tych ryb. Jednakże skromne limity dorszowe zmusiły część rybaków do przekwalifikowania się na połowy storni. Wprawdzie ceny tych ryb są kilkakrotnie niższe niż dorszy, ale nie są objęte limitami (dyskusje nad ich wprowadzeniem dopiero się rozpoczęły).

SZPROTY

Mniejsze niż rok wcześniej były także połowy szprotów, których w 2006 r. złowiono 56,2 tys. ton, podczas gdy w 2005 r. 74,3 tys. ton. Wynikało to zarówno z wycofania z połowów części floty ukierunkowanej na połowy ryb pelagicznych, jak i niskich cen oferowanych za te ryby przez producentów pasz.

ŚLEDZIE

Niższe niż rok wcześniej były również połowy śledzi, które w 2006 r. wyniosły 20,6 tys. ton, wobec 21,8 tys. ton złowionych ryb w 2005 r. Jest to spadek rzędu ok. 5,5 % w porównaniu z rokiem poprzednim.

TROCIE, ŁOSOSIE I PSTRĄGI I INNE

Niewiele niższe niż w roku 2005 były połowy łososi. Wyładunki tych ryb zmniejszyły się do 21,3 tys. sztuk, w porównaniu z 21,9 tys. sztuk w 2005 r.

Zmniejszyły się połowy pstrągów do 45 sztuk (2005 r.: 1,2 tys. sztuk), troci do 128,2 tys. sztuk (2005 r.: 141,8 tys. sztuk). Limity połowowe nie zostały wykorzystane

Tabela 2. Połowy bałtyckie w podziale na ważniejsze gatunki (tony)

Gatunek	2004	2005	2006
Szprot	96 658	74 383	56 211
Śledź	28 409	21 819	20 638
Dorsz	15 120	12 783	15 080
Płaskie	8 889	11 250	9 583
Troć wędrowną	179 646 szt.	141 857 szt.	128 279 szt.
Łosoś atlantycki	16 483 szt.	21 945 szt.	21 377 szt.
Pstrąg tęczy	1 538 szt.	1296 szt.	45 szt.
Inne	3 761	3 420	2 987

Źródło: MRiRW

1.2.2. Rybołówstwo dalekomorskie

W 2006 roku polska flota dalekomorska złowiła 20,7 tys. ton ryb i skorupiaków, czyli o 8,7 tys. ton więcej niż w 2005 r. (12 tys. ton). O ponad 18 %, z 4,3 tys. ton do 5,3 tys. ton wzrosły połowy kryli.

W połowach na Północnym Atlantyku dominowały gatunki przydenne, głównie karmazyny 4,4 tys. ton, czarniaki 1,1 tys. W pierwszej połowie 2005 r. Północnoatlantycka Organizacja Producentów (PAOP) w zamian za wycofane z eksploatacji trzy trawlerzy, wprowadziła do eksploatacji nową jednostkę – ponad 60 metrowy trawler Polonus (GDY-36). Statek ten rozpoczął połowy dorszy w rejonie Svalbardu w sierpniu 2005 r., a w listopadzie

PAOP wprowadził do eksploatacji kolejny statek rybacki Anders (GDY-38) o długości 60,3 metra, przystosowany do połowów okrężnicami ryb pelagicznych.

Tabela 3. Połowy dalekomorskie w podziale na ważniejsze gatunki (tony)

Gatunek	2004	2005	2006
Kryl	8 967	4 368	5 412
Karmazyny	2 950	2 410	4 491
Dorsz	1 451	1 080	867
Ostrobok	4 062	799	40
Krewetka	1 302	588	469
Błękitek	345	-	3 891
Czarniak	-	1 100	1 173
Śledź	150	1 084	1 525
Makrela	-	570	1 368
Halibut	207	-	1296
Inne	289	8	185
RAZEM	19 722	12 006	20 716

Źródło: Dane MIR i MRiRW

Tabela 4. Bilans ryb i owoców morza w Polsce (tys. ton wagi żywej)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Połowy morskie	173,5	136,3	125,6
w tym: bałtyckie	153,8	124,3	104,9
- połowy ryb niekonsumpcyjnych	38,0	30,2	21,7
dalekomorskie	19,7	12,0	20,7
Połowy słodkowodne i akwakultura	54,5	54,9	53,9
Razem połowy krajowe	228,0	191,2	179,5
W tym ryb konsumpcyjnych	190,0	161,0	157,8
Import	481,3	518,3	573,6
Eksport	227,4	262,8	284,8
w tym: eksport z burty	31,7	23,9	20,7
eksport z ładunku	195,7	238,9	264,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy	443,9	416,5	446,6

Źródło: Dane MIR

Tabela 5. Przeciętna liczba zatrudnionych w gospodarce rybnej w latach 2004 – 2005 (tys. osób)

Wyszczególnienie	2004	2005
Rybołówstwo morskie	4,5	3,7
w tym rybacy	4,3	3,4
Przetwórstwo ryb	13,5	14,1
Handel	6,2	6,1
Ogółem	24,2	23,9

1.3. Główne akty prawa krajowego:

- Ustawa o rybołówstwie z dnia 19 lutego 2004 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 574, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie określenia granic między wodami morskimi a wodami śródlądowymi do celów wykonywania rybołówstwa (Dz. U. Nr 175, poz. 1824);
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie wzoru licencji połowowej (Dz. U. Nr 125, poz. 1312);
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 listopada 2006 r. w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich oraz szczegółowych warunków wykonywania rybołówstwa morskiego (Dz. U. Nr 202, poz. 1489);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 2004 r. w sprawie sposobu współdziałania inspektorów rybołówstwa morskiego z organami kontroli skarbowej, organami Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Weterynaryjnej, Policji, Państwowej Straży Rybackiej, Straży Granicznej oraz terenowymi organami administracji morskiej (Dz. U. Nr 196, poz. 2015);
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 kwietnia 2005 r. w sprawie wysokości kar pieniężnych za naruszenie przepisów o rybołówstwie (Dz. U. Nr 76, poz. 671).

1.4. Analiza SWOT rybołówstwa morskiego

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">✓ korzystna lokalizacja w basenie Morza Bałtyckiego,✓ wysoki udział w kwotach połowowych ustalanych na Morzu Bałtyckim✓ długa tradycja polskiego sektora rybołówstwa morskiego,✓ proekologiczny i regionalny charakter rybołówstwa przybrzeżnego (rybołówstwo przybrzeżne uprawiane jest przy pomocy niewielkich, mobilnych statków, metodami przyjaznymi środowisku),✓ wystarczająca ilość portów i przystani rybackich, które zapewniają podstawowe funkcje (59 portów, przystani i miejsc przeznaczonych do wyładunków produktów rybnych),✓ stocznie zdolne do zbudowania statku rybackiego każdego typu,✓ wykwalifikowana kadra rybacka,✓ ryby i produkty rybne uznawane są za zdrowe i ekologiczne,✓ rozwijający się rynek ryb i produktów rybnych,	<ul style="list-style-type: none">✓ flota rybacka wymagająca daleko idącej modernizacji,✓ ograniczone warunki i możliwości uzyskania środków finansowych na modernizację i odnowę floty,✓ niska elastyczność floty, trudności w przeorientowaniu jednostek połowowych na inne gatunki,✓ przestarzała infrastruktura portowa lub jej brak (przeładunki, składowanie i wstępne przetwarzanie),✓ brak infrastruktury w mniejszych portach i przystaniach plażowych✓ niewystarczająca infrastruktura do przechowywania surowca rybnego,✓ brak magazynów na rybę paszową oraz wytwórni mączki rybnej oraz wytwórni pasz dla ryb,✓ zaawansowany wiek grupy zawodowej rybaków,✓ brak systemowych rozwiązań kształcenia i odtworzenia kadr w rybołówstwie morskim,✓ trudności z opracowaniem nowych technik połowu,✓ niska rentowność połowów

	<p>większości ryb bałtyckich,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ niskie wykorzystanie niektórych możliwości połowowych, głównie szprota i śledzia bałtyckiego, ✓ ograniczony dostęp do surowca, ✓ utrata dostępu do niektórych gatunków ryb na Morzu Północnym, ✓ sezonowość połowów (dostępu do surowca) i niski stan zasobów niektórych ryb, ✓ niskie spożycie ryb i owoców morza w przeliczeniu na jedną osobę (12,10 kg wg szacunku za 2006 r.), ✓ brak zbytu w okresach szczytowych i brak lokalnych możliwości przetwórczych dla ryb pelagicznych (śledzie, szproty), ✓ niskie wykorzystanie kwot połowowych śledzia i szprota bałtyckiego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ poprawa stanu technicznego floty, ✓ wykorzystywanie portów rybackich w zakresie różnego rodzaju usług sezonowych, przewozów pasażerskich i sportów wodnych, ✓ wzrost inwestycji, ✓ wykorzystanie środków Wspólnotowych w okresie programowania 2007-2013 ✓ współzarządzanie rybołówstwem morskim przy udziale partnerów społecznych i gospodarczych, ✓ wzrost gospodarczy (5,8% w 2006 r.), ✓ wzrost obrotów handlu zagranicznego, ✓ pro wzrostowa polityka pieniężna, ✓ powodzenie działań na rzecz poprawy stanu niektórych zasobów ryb, ✓ wzrost spożycia ryb w przeliczeniu na jedną osobę, ✓ wykorzystanie szerokich praw historycznych na niektórych akwenach w przypadku pomyślnych negocjacji w ramach zewnętrznego aspektu WPR, ✓ działania promocyjne kształtujące preferencje konsumentów w zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysoka fluktuacja zasobów spowodowana czynnikami naturalnymi i intensywnością eksploatacji, ✓ zanieczyszczenie środowiska morskiego i jego wpływ na zdrowotność surowca rybnego, ✓ zmienne warunki przyrodnicze na łowiskach, ✓ niestabilność ekonomicznych warunków wykonywania rybołówstwa, ✓ rosnące ceny paliwa, ✓ niedostateczny dopływ młodych wykwalifikowanych kadr w rybołówstwie morskim.

zwiększenia spożycia śledzia i szprota, co przyczyni się do zwiększenia wykorzystania kwot połowowych tych ryb.	
---	--

2. Chów i hodowla ryb

Tradycyjnie w Polsce prowadzony jest przede wszystkim chów i hodowla ryb z gatunków słodkowodnych. Chów i hodowla ryb morskich dotychczas nie była przedmiotem komercyjnej działalności prowadzonej na dużą skalę. Biorąc pod uwagę gatunki ryb i stosowane techniki hodowlane, można wyróżnić dwa typy działalności: produkcję słodkowodnych ryb ciepłolubnych oraz słodkowodnych ryb zimnolubnych. Z szacunkowej powierzchni 70 000 ha stawów w Polsce eksploatowane jest jedynie około 50 000 ha (70 %). Według danych powszechnego spisu rolnego z 2002 r., ponad 10 000 gospodarstw rolnych zadeklarowało prowadzenia chowu i hodowli ryb, jako jednego z rodzajów działalności rolnej, przy czym dla większości z tych gospodarstw nie jest to działalność podstawowa. Ocenia się, że tylko około 600 gospodarstw hodowlanych prowadzi chów i hodowlę ryb w celu wprowadzeniu ich na rynek. W tej grupie, ok. 400 gospodarstw użytkuje stawy rybne o powierzchni łącznej większej niż 50 ha. Większość tych gospodarstw specjalizuje się w produkcji karpia. Prawie 200 gospodarstw prowadzi chów i hodowlę pstrągów. Ponad 50% wszystkich gospodarstw hodowlanych prowadzi chów i hodowlę więcej niż jednego gatunku ryb (np: lin, tołpyga biała i pstra, amur, jesiotr, pstrąg potokowy, pstrąg źródłany, troć jeziorowa i wędrowna, łosoś atlantycki), starając się zdywersyfikować przychody z prowadzonej działalności.

Gospodarstwa hodowlane zlokalizowane są w różnych regionach całego kraju. W większości przypadków do celów hodowlanych pobierana jest woda powierzchniowa, której jakość i ilość istotnie limituje rodzaj i wielkość produkcji ryb. Szacuje się, że z działalności hodowlanej dostarczanych jest rocznie na rynek w kraju od 34 000 do 37 000 ton ryb słodkowodnych. Wielkość rocznej produkcji zależy w dużym stopniu od temperatury wody, wielkości i miesięcznego rozkładu opadów atmosferycznych, nasłonecznienia stawów, kosztów zakupu paszy, ceny sprzedaży ryb, chorób ryb oraz wielkości szkód powodowanych przez zwierzęta rybożerne. Pomimo ciągłej poprawy warunków sanitarno-weterynaryjnych w gospodarstwach rybackich, hodowcy stale borykają się w praktyce hodowlanej z różnymi epizootcjami, w tym z nowymi i nie do końca poznanymi jednostkami chorobowymi. Hodowcy ryb we współpracy ze służbami weterynaryjnymi na bieżąco starają się zapobiegać pojawianiu się chorób. Sytuację powinny zdecydowanie poprawić programy zwalczania chorób ryb opracowane przez służby weterynaryjne dla całych terenów gdzie prowadzony jest chów i hodowla ryb. Skuteczność działań przyjętych w programach zależy jednak od efektów współpracy hodowców ryb ze służbami weterynaryjnymi.

Wśród krajów należących do UE, Polska jest największym producentem karpia. Roczna produkcja karpia handlowego waha się w granicach od 18 000 do 23 500 ton i praktycznie w całości przeznaczona jest na rynek krajowy. Z uwagi na tradycję i obyczaje, prawie 80% rocznej produkcji karpia trafia na rynek krajowy w stosunkowo krótkim okresie pod koniec każdego roku, i sprzedawana jest jako ryby żywe w czasie Świąt Bożego Narodzenia. Zauważalne są jednak stopniowe zmiany w zakresie preferencji konsumentów karpia, co na producentach wymusza konieczność zmiany stosowanych dotychczas strategii sprzedaży ryb. Chów i hodowlę karpia prowadzi się przede wszystkim w ziemnych stawach rybnych, wykorzystując naturalne możliwości produkcyjne gruntu i wód w stawach. Ten rodzaj działalności uważa się, że ma charakter produkcji ekstensywnej, określanej czasami

mianem produkcji ekologicznej (organicznej), która korzystnie wpływa na środowisko naturalne. Ziemne stawy karpiove stanowią ważny i cenny element tradycyjnego krajobrazu wiejskiego i krajowych systemów ochrony różnorodności biologicznej. W warunkach polskich, ziemne stawy rybne pełnią różnorodne dodatkowe funkcje, m.in. przyczyniają się do poprawy jakości wód powierzchniowych, retencjonują wody powierzchniowe, tworzą liczne siedliska dla roślin i zwierząt z gatunków prawnie chronionych. Od wielu lat stałemu wyłączeniu z użytkowania podlega około 20 000 ha stawów rybnych, przyczyniając się do zmniejszenia ilości retencjonowanej wody w krajowym bilansie. W niektórych regionach kraju, obszary sieci Natura 2000 wyznaczone zostały właśnie dzięki zlokalizowaniu w ich granicach dużych kompleksów ziemnych stawów karpiove, na których występują licznie rzadkie i cenne gatunki roślin i zwierząt.

Drugim typem działalności hodowlanej pod względem znaczenia jest produkcja słodkowodnych ryb zimnolubnych, głównie pstrąga tęczowego. Zdecydowana większość gospodarstw pstrągowych zlokalizowana jest w Polsce północnej i południowej, na terenach zasobnych w czyste i chłodne wody rzek i potoków. W chowie i hodowli ryb łososiowatych stosowane są intensywne metody, wykorzystujące nowoczesne pasze granulowane i środki techniczne poprawiające warunki przetrzymywania ryb w stawach betonowych. Produkcja pstrąga tęczowego podlega stałym i dynamicznym zmianom mającym na celu dostosowanie gospodarstw pstrągowych i produktów z nich pochodzących do wymogów zmieniającego się rynku i wzrostu konkurencyjności. W odróżnieniu od świątecznej sprzedaży karpia, sprzedaż pstrągów tęczowych nie ma charakteru sezonowego. Zgodnie z oczekiwaniami konsumentów coraz większe znaczenie w wynikach sprzedaży mają produkty przetworzone o dużej wartości dodanej. Roczna produkcja pstrąga tęczowego stale rośnie, w 2006 r. szacuje się, że wyniosła około 17 000 ton i są przesłanki, aby sądzić, że istnieje potencjał dla dalszego rozwoju produkcji i rynku. Trwałość tego rozwoju zależy w dużym stopniu od możliwości wprowadzenia nowych rozwiązań technologicznych i produktów.

Produkcję hodowlaną ryb z innych gatunków niż karp i pstrąg tęczowy ocenia się na około 2.000 ton rocznie. Należy jednak zauważyć, że parametr krajowej wielkości produkcji wyrażony w jednostkach masy, nie zawsze precyzyjnie oddaje faktyczne znaczenie tego rodzaju działalności dla konkretnego gospodarstwa. W wielu przypadkach sprzedaż ryb z innych gatunków (w formie materiału zarybieniowego, czy produktów przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej konsumentom) istotnie poprawia wyniki ekonomiczne prowadzonej działalności hodowlanej. W ostatnim czasie wiele gospodarstw podjęło się specjalizacji i wykorzystuje posiadany potencjał produkcyjny przede wszystkim do produkcji innych ryb niż karp i pstrąg tęczowy. Rosnącym zainteresowaniem cieszy się chów i hodowla jesiotrów, suma afrykańskiego oraz raków z rodzimych gatunków. Proces dywersyfikacji produkcji jest bardzo pożądanym, mając na uwadze zmieniające się preferencje konsumentów i stale rosnące zapotrzebowanie gospodarki rybackiej na materiał zarybieniowy, w tym gospodarki ukierunkowanej na rozwój turystyki wędkarskiej.

Coraz większa liczba gospodarstw rozwija działalność w zakresie świadczenia usług turystycznych wykorzystując atrakcyjne położenie obiektów hodowlanych w terenie, dostępność ryb w stawach, bogactwo flory i fauny na terenie stawów rybnych oraz rosnące zainteresowanie turystów rekreacją wędkarską i wypoczynkiem na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych.

Dane o zatrudnieniu w gospodarstwach hodowlanych są trudne do zebrania ze względu na rodzinny charakter wielu gospodarstw i sezonowość produkcji (ta ostatnia

determinuje wzmożone zatrudnienie w niektórych sezonach roku, kiedy zwiększa się popyt na określone gatunki ryb np. na karpia w okresie poprzedzającym Święta Bożego Narodzenia).

Mając na uwadze strukturalny charakter bezrobocia na terenach wiejskich, należy uznać, że znaczenie miejsc pracy w gospodarstwach hodowlanych dla lokalnych społeczności jest ważne i warte wsparcia.

2.1. Analiza SWOT chowu i hodowli ryb

Chów i hodowla pstrąga

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ korzystna struktura własnościowa sektora ✓ dobra współpraca producentów pstrągów z przetwórcami ryb ✓ ustabilizowana rentowność działalności umożliwiająca inwestycje ✓ wysoki stopień zmechanizowania produkcji ✓ dobra współpraca z ośrodkami badawczo-rozwojowymi ✓ doświadczone i zaangażowane w rozwój sektora kadra 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ograniczona dostępność wód oraz terenów przydatnych do prowadzenia chowu i hodowli pstrągów tęczowych ✓ wysoka kapitałochłonność inwestycji ✓ słabe zainteresowanie hodowców ryb współpracą w ramach organizacji producentów ryb

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ duży, stale rosnący i opłacalny eksport ✓ dostępność pomocy finansowej z funduszu strukturalnego na rozwój sektora i rynku rybnego ✓ rozwój i dostępność nowych technologii hodowlanych ✓ rosnące zainteresowanie konsumentów w kraju i zagranicą produktami z pstrągów ✓ pstrąg jako wydajny surowiec w przetwórstwie ryb ✓ rosnący popyt na materiał zarybieniowy ryb 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ łatwość przenoszenia się chorób ryb łososiowatych między obiektami hodowlanymi ✓ pogarszający się bilans wodny

Chów i hodowla karpia i innych gatunków

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ tradycyjny i proekologiczny charakter chowu i hodowli karpia w stawach ziemnych ✓ łatwość dywersyfikacji produkcji (nowe gatunki) i zmiany jej profilu (materiał zarybieniowy) ✓ rozwijająca się współpraca hodowców w zakresie działań promujących spożycie karpia w kraju ✓ rozwinięte zaplecze badawczo-rozwojowe ✓ doświadczona i zaangażowana w rozwój sektora kadra 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ koncentracja sprzedaży w okresie świątecznym i utrudnione utrzymanie całorocznej sprzedaży ryb ✓ wysoka kapitałochłonność inwestycji ✓ nie zakończony proces prywatyzacji gospodarstw karpiowych ✓ wysokie, stale rosnące koszty utrzymania stawów ziemnych w dobrym stanie technicznym ✓ wysokie straty w obsadzie stawów powodowane przez zwierzęta rybożerne ✓ karp jako gatunek mało atrakcyjny dla przetwórstwa ✓ słabe zainteresowanie hodowców ryb współpracą w ramach organizacji producentów ryb

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ proekologiczny charakter produkcji ✓ dostępność pomocy finansowej z funduszu strukturalnego na rozwój sektora i rynku rybnego ✓ możliwość dywersyfikacji źródeł dochodu (sprzedaży bezpośrednia, usługi gastronomiczne, agroturystyka, łowisk wędkarskie) ✓ tradycyjny charakter potraw z karpia ✓ kwantyfikacja wartości pozaprodukcyjnych walorów stawów (retencja wód, ochrona różnorodności biologicznej i bogactwa krajobrazu) w odbiorze społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ nieuczciwa konkurencja w handlu rybami ✓ uzależnienie od popytu na rynku krajowym ✓ łatwość przenoszenia się chorób ryb między obiektami hodowlanymi ✓ pogarszający się bilans wodny

3. Rybołówstwo śródlądowe

Powierzchnia wód śródlądowych w Polsce (naturalnych i sztucznych) wynosi około 600 000 ha: w tym około 300 000 ha jezior, 139.000 ha rzek i potoków, 55 000 ha zbiorników zaporowych (o pow. powyżej 20 ha), 40 000 ha zalewisk i starorzeczy. Powierzchniowe wody płynące stanowią w większości własność Skarbu Państwa. Zgodnie z przepisami polskiego prawa, połowu ryb w wodach powierzchniowych w celach zarobkowych lub rekreacyjnych, dokonywać mogą jedynie osoby i podmioty do tego uprawnione. Uprawnienia do prowadzenia gospodarki rybackiej nabywa się na podstawie umowy zawartej z właścicielem wody. Wykonywanie rybołówstwa śródlądowego jest jedną z tradycyjnych form korzystania z zasobów naturalnych. Wraz z postępującą eutrofizacją wód śródlądowych i stosownie do wniosków formułowanych na podstawie wyników badań naukowych przewartościowaniu

ulegają cele, którym służy prowadzenie gospodarki rybackiej. Na przestrzeni wielu lat istotnie zmniejszył się udział rybołówstwa śródlądowego w produkcji żywności ogółem, rośnie natomiast znaczenie tej działalności dla racjonalnego zarządzania zasobami środowiska wodnego w celu ochrony różnorodności biologicznej, zachowania zasobów ryb dla przyszłych pokoleń. Dywersyfikacji ulega także zakres prowadzonej działalności, szczególnie w związku ze wzrostem zainteresowania turystów turystyką i rekreacją wędkarską. Polskie prawo zobowiązuje podmioty uprawnione do rybactwa do prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w wodach powierzchniowych. Prowadzona gospodarka powinna umożliwić zachowanie zasobów ryb w równowadze biologicznej i na poziomie umożliwiającym gospodarce korzystanie z nich przyszłym pokoleniom. Jednym z najważniejszych elementów racjonalnej gospodarki rybackiej są zarybienia wód śródlądowych prowadzone przez podmioty uprawnione do rybactwa. Dzięki tym działaniom występowanie i połowy ryb z wielu cennych gatunków są ciągle możliwe (certa, łosoś, troć wędrowną, sielawa, sieja, węgorz). Zwiększony popyt na materiał zarybieniowy przyczynia się do zróżnicowania asortymentu i wzrostu produkcji ryb w gospodarstwach hodowlanych i przyczynia się do rozwoju całego sektora w Polsce.

W 2006 r. odłowiono w wodach powierzchniowych w celu wprowadzenia na rynek około 2 870 ton ryb i jest to kolejny rok, w którym odnotowano zmniejszenie się wielkości połowów przez rybaków zawodowych. Średnia wielkość połowów prowadzonych przez rybaków zawodowych każdego roku wyraźnie ulega zmniejszeniu. W połowach ryb w śródlądowych wodach powierzchniowych rosnącego znaczenia nabierają połowy o charakterze rekreacyjnym. Szacuje się, że w 2006 r. w połowach wędkarskich odłowiono łącznie prawie 15 000 ton ryb. W Polsce amatorski połów ryb uprawia czynnie prawie 1 500 000 osób. Rozwój usług związanych z rekreacją wędkarską od wielu już lat umożliwia dywersyfikację dochodów w gospodarstwach rybackich, utrzymanie zatrudnienia na terenach wiejskich i ich aktywizację gospodarczą i turystyczną. Rozwój ten nie zawsze na szczeblu lokalnym planowany jest z uwzględnieniem interesów sektora rybackiego. W niektórych regionach pojawiają się konflikty interesów między sektorem rybackim i administracją lokalną, która jest odpowiedzialna za planowanie rozwoju lokalnego lub utrzymanie infrastruktury mającej wpływ na stan środowiska wodnego i prowadzoną gospodarkę rybacką. Ocenia się, że gospodarka rybacka może przyczynić się do aktywizacji gospodarczej w skali lokalnej i regionalnej. Jej dalszy rozwój ma istotne znaczenie dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego na terenach, na których położone są rzeki, cenne przyrodniczo i atrakcyjne pod względem turystycznym. Gospodarstwa prowadzące gospodarkę rybacką w wodach śródlądowych w coraz większym stopniu dokonują inwestycji w infrastrukturę związaną z chowem i hodowlą ryb, produkcją materiału zarybieniowego, przetwórstwem oraz sprzedażą ryb oraz usługami związanymi z rekreacją wędkarską.

Przed transformacją ustrojową w Polsce większość gospodarstw rybackich poławiających ryby słodkowodne należała do sektora uspołecznionego (spółdzielnie i przedsiębiorstwa państwowe). Proces prywatyzacji gospodarstw praktycznie już się zakończył i obecnie większość gospodarstw prowadzonych jest przez osoby fizyczne lub różne formy osób prawnych (spółki prawa handlowego, stowarzyszenia). Dane o zatrudnieniu w gospodarstwach rybackich mają charakter szacunkowy. Mając na uwadze strukturalny charakter bezrobocia na terenach wiejskich, należy uznać, że znaczenie miejsc pracy w gospodarstwach hodowlanych dla lokalnych społeczności jest ważne i warte wsparcia. Średnio na 200 ha powierzchni śródlądowych wód powierzchniowych pracuje przynajmniej 1 pracownik, przy czym na jednego rybaka prowadzącego połowy przypada średnio od 500 do 550 ha wód.

Stowarzyszenia wędkarskie dysponują znacznym potencjałem technicznym i są liczącym się pracodawcą w sektorze rybackim.

3.1. Główne akty prawa krajowego (rybołówstwo śródlądowe oraz chów i hodowla)

- ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r., Nr 129, poz. 902, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie (Dz. U. Nr 138, poz. 1559, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie operatu rybackiego (Dz. U. Nr 44, poz. 414);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2003 r. w sprawie dokumentacji prowadzonej przez uprawnionego do rybactwa (Dz. U. Nr 180, poz. 1766, z późn. zm.).

3.2. Analiza SWOT rybołówstwa śródlądowego

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ atrakcyjne turystycznie położenie obiektów rybackich i użytkowanych wód ✓ gospodarka rybacka oparta o racjonalne prośrodowiskowe założenia ✓ doświadczona i zaangażowana w rozwój rybactwa kadra 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ścisła zależność wyników gospodarki od ogólnego stanu środowiska wodnego ✓ ograniczone możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych ✓ nie zakończony proces prywatyzacji gospodarstw rybackich

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ rosnące zainteresowanie rekreacją wędkarską ✓ pochodzące z połowów ryby słodkowodne spostrzegane są , jako zdrowa i ekologiczna żywność ✓ przywrócenie biologicznej ciągłości rzek i umożliwienie wędrówki rydom dwuśrodowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rosnący wpływ kłusownictwa na stan zasobów ryb i wyniki prowadzonej gospodarki ✓ konkurencja z innymi sektorami (przemysł, turystyka, budownictwo) o prawo korzystania z wód powierzchniowych ✓ postępująca eutrofizacja wód ✓ niekontrolowany wzrost populacji zwierząt rybożernych

4. Przetwórstwo ryb

Liczba zakładów wg danych zawartych w rejestrach Głównego Lekarza Weterynarii (stan na koniec listopada 2006 r.):

- 1) 220 zakłady były uprawnione do handlu produktami rybnymi na obszarze UE
- 2) 53 zakłady były uprawnione do sprzedaży bezpośredniej (prowadzą sprzedaż na rynki lokalne i nie muszą spełniać wymogów handlu produktami rybnymi na obszarze UE).

W przetwórstwie ryb od 2003 r. trwa ożywienie inwestycyjne, związane głównie z dostosowywaniem zakładów do sanitarnych i weterynaryjnych wymogów UE. Wartość nakładów inwestycyjnych na zakup i modernizację majątku trwałego w 2006 r. szacuje się na 160 mln zł, dla porównania w 2005 r. było to ok. 165 mln zł, w 2004 r. ok. 163,5 mln zł, a w 2003 r. 61,1 mln zł.

Szacuje się, że w 2006 r. finalna produkcja wyrobów konsumpcyjnych wyniosła ok. 380 tys. ton, o wartości ok. 3,7 mld zł. Dla porównania w 2005 r. te wartości wynosiły odpowiednio 348,2 tys. ton, o wartości ok. 3,30 mld zł.

Tabela 8 - Szacunek produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006 S
Wielkość produkcji (tys. ton)	273,2	274,0	309,1	348,2	400,0
Wartość produkcji (mln zł)	2 014	2 300	2 850	3 300	4 300

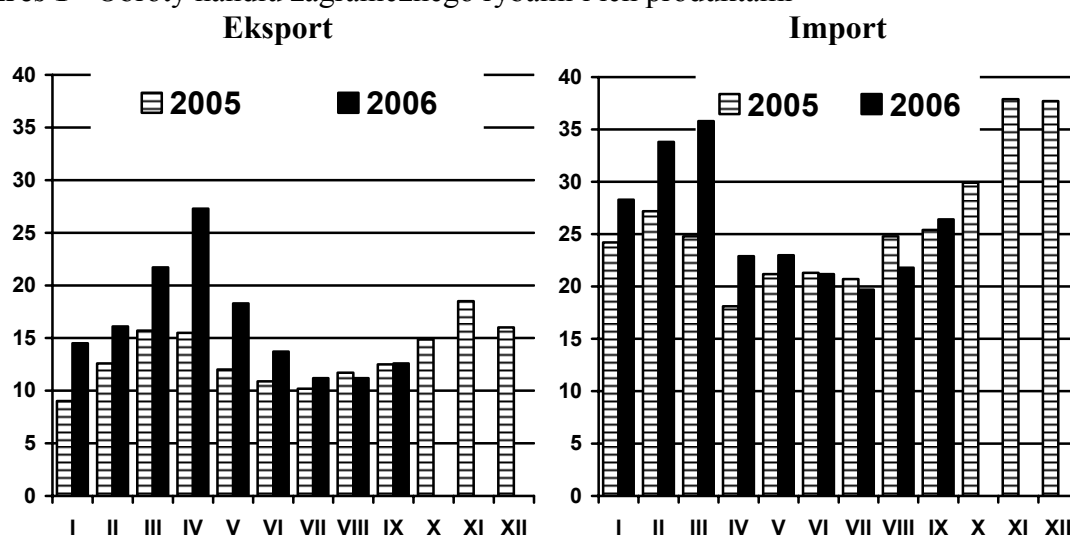
Źródło: Szacunek własny MIR.

Wynik finansowy netto w przetwórstwie ryb w II kwartale 2006 r. był kilkakrotnie niższy niż w latach 2004-2005 i wyniósł 6,1 mln zł. Obniżyły się wszystkie wskaźniki rentowności, lecz ich poziom uznaje się za zadowalający. O zadowalającej sytuacji finansowej sektora świadczy:

- bezpieczny poziom generowanych środków pieniężnych (ok. 4 % przychodów netto),
- bezpieczna płynność finansowa (jej współczynnik przekracza minimum określone przez instytucje finansowe),
- wysoki współczynnik szybkiej płynności finansowej (ponad 0,5),
- stały wzrost wartości środków własnych w obrocie (w połowie 2006 r. przekroczyła ok. 140 mln zł),
- stopniowe obniżanie relacji zobowiązań krótkoterminowych do aktywów bieżących, ale przy rosnącym obciążeniu z tytułu pożyczek i kredytów długoterminowych.

Polska należy do krajów o stosunkowo niskim spożyciu ryb. Ocenia się, że w 2006 r. spożycie ryb, przetworów rybnych i owoców morza wyniosło ok. 12,10 kg (w przeliczeniu na masę żywej ryby). Jest to wzrost o ok. 6,7 % w stosunku do roku poprzedniego. Najwyższą dynamiką wzrostu (159% w stosunku do roku poprzedniego) charakteryzuje się konsumpcja ryb słodkowodnych oraz krewetek (111%). W strukturze spożycia dominują ryby morskie, z których kolejno najpopularniejsze są mintaj, śledź, makreła, szprot, łosoś, tuńczyk i in., a spośród ryb słodkowodnych najpopularniejszymi gatunkami są karp i pstrąg.

Wykres 1 - Obroty handlu zagranicznego rybami i ich produktami

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CIHZ, MF oraz MRiRW

Obroty handlowe rybami i ich przetworami w 2006 r. rosły zarówno po stronie eksportu jak i importu. Szacuje się, że import ryb w 2006 r. wyniósł 348,7 tys. ton. Wolumen eksportu szacuje się na 204,9 tys. ton. Wpływy z eksportu ryb i produktów rybnych wyniosły ok. 627,6 mln EUR, przy 708,3 mln EUR kosztach poniesionych na import, co oznacza pogorszenie ujemnego salda obrotów do prawie 81 mln EUR (przy 61,1 mln EUR w roku ubiegłym).

Eksportuje się przede wszystkim produkty przetworzone: przetwory i konserwy, ryby wędzone oraz filety i mięso z ryb, które stanowią prawie 92% wartości wszystkich sprzedanych za granicę ryb. Importujemy natomiast głównie surowce do przetwórstwa. W bieżącym roku wartość obrotów handlowych powinna kształtować się na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym tj. 2006. Główne kierunki eksportu ryb i produktów rybnych to kraje UE (w pierwszych 3 kwartałach 2006 r. było to: w ujęciu wartościowym prawie 92%, a pod względem ilościowym 82%).

Połowy krajowe nie są w stanie zaspokoić potrzeb przetwórstwa, w związku z czym polski przemysł przetwórstwa rybnego w znaczącym stopniu opiera się na surowcu importowanym. Najwięcej ryb sprowadza się z krajów EFTA, a następnie z państw UE oraz z krajów rozwijających się.

Najważniejszym gatunkiem dla polskich importerów i przetwórców jest dorsz. Wg szacunków Stowarzyszenia Przetwórców Ryb, zapotrzebowanie sektora przetwórczego wynosi ok. 26 tys. ton. Ze względu na niewystarczającą narodową kwotę połowową oraz objęcie tego gatunku planem zarządzania istnieją obawy, że przez najbliższe lata, do czasu odbudowy stada dorszy bałtyckich, połowy tego gatunku przez polskich rybaków będą znacznie poniżej zapotrzebowania surowcowego zakładów przetwórstwa rybnego. Zapotrzebowanie na ten surowiec będzie musiało być uzupełnione dorszem z importu. Na przestrzeni 2003 – 2006 import wzrastał nawet o 41% rocznie, a znaczna część importowanego surowca sprowadzana była w ramach bezcłowego kontyngentu (analiza wykorzystywania kwoty kontyngentu - w ramach Rozporządzenia Rady (WE) nr 379/2004 z dnia 24 lutego 2004 r. otwierającego i ustalającego zarządzanie autonomicznymi wspólnotowymi kontyngentami taryfowymi na niektóre produkty rybołówstwa na okres od 2004 do 2006 r. (Dz. Urz. WE L 64 z 02.03.2004, str. 7) - pokazuje, wyczerpywał się on już w połowie roku). Importowana ryba jest droższa niż dorsz pozyskiwany w kraju, a dodatkowe

obłożenie cłem, powoduje znaczne obniżenie rentowności produkcji, co ma bezpośredni wpływ na brak możliwości konkurencyjności z produktami zagranicznymi (zwłaszcza firmy azjatyckie, głównie z Chin). Dlatego tak ważny dla polskich przetwórców jest stały dostęp do tanich surowców importowanych bez cła. Można dodać, że przetwórstwo zainteresowane jest nie tylko dorszem, ale rybami białymi w ogóle.

Gatunkiem zdecydowanie dominującym w strukturze polskiego importu są śledzie - w 2006 r. stanowiły 26,1% całego polskiego importu produktów rybnych. Importowane były przede wszystkim filety i mięso ze śledzi (67%) oraz w mniejszym stopniu przetwory i konserwy (18,6%). Głównymi partnerami w imporcie śledzia były Islandia, Norwegia i Dania. Należy dodać, że znikomo mały kontyngent na śledzie z Islandii w ramach EOG i całkowite wykorzystanie kontyngentu na śledzia i śledzia przetworzonego (w ramach Rozporządzenia Rady (WE) nr 379/2004 z dnia 24 lutego 2004 r. otwierającego i ustalającego zarządzanie autonomicznymi wspólnotowymi kontyngentami taryfowymi na niektóre produkty rybołówstwa na okres od 2004 do 2006 r.) znacząco ograniczają dostęp do surowca dla polskich przetwórców. Importowany śledź nie stanowi konkurencji dla śledzia poławianego w kraju, który zostaje przetworzony i rozdyskrebowany na rynku wewnętrznym.

Drugim pod względem ilości importowanym gatunkiem jest łosoś, którego import w 2006 r. wyniósł szacunkowo 56 tys. ton.

Integracja z UE i zmiana warunków handlowych wpłynęła na kierunki importu makreli do Polski. Dostawy z Norwegii, która była głównym eksporterem, zostały obciążone 20% cłem (poza okresem luty-czerwiec), co spowodowało, że ich udział spadł z ponad 50% do niespełna 20%. Jednocześnie udział importu z krajów UE znacząco zwiększył (Holandia – 43%, W. Brytania – 27%, Irlandia). Polska w praktyce nie ma dostępu do własnego surowca.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI PRODUCENTÓW RYBNYCH

W Polsce działa szereg organizacji skupiających właścicieli statków i armatorów rybackich, przy czym mają one zwykle charakter zrzeszeń nie prowadzących działalności gospodarczej na rynku produktów rybnych. Szczególne miejsce zajmują uznane organizacje producentów rybnych, wpisane do rejestru organizacji uznanych, prowadzonego przez ministra. Organizacje te pełnią kluczową rolę we wspólnej organizacji rynku, gdyż celem ich istnienia jest zapewnienie większej koncentracji podaży i poprawa jakości oferowanych produktów, a przez to wzmocnienie pozycji producentów na rynku i przyczynienie się do stabilizacji rynku. Ponadto organizacje mają działać na rzecz racjonalnego i trwałego wykorzystania zasobów, poprzez odpowiednie kierunkowanie działań produkcyjnych członków organizacji oraz zachęcanie do stosowania metod połowowych wspierających połowy zachowawcze.

Do rejestru wpisanych jest obecnie sześć uznanych organizacji producentów rybnych:

- Północnoatlantycka Organizacja Producentów Sp. z o.o. w Warszawie (PAOP) - rok uznania 2003, zrzesza armatorów prowadzących połowy dalekomorskie,
- Krajowa Izba Producentów Ryb w Ustce (KIPR) - rok uznania 2004, zrzesza rybaków bałtyckich,
- Zrzeszenie Rybaków Morskich - Organizacja Producentów w Gdyni (ZRM-OP) rok uznania 2005, zrzesza rybaków bałtyckich,
- Organizacja Producentów Rybnych Władysławowo Sp. z o. o. we Władysławowie (OPRW) rok uznania 2005, zrzesza rybaków bałtyckich,

- Kołobrzaska Grupa Producentów Ryb Spółka z o. o. w Kołobrzegu (KGPR) rok uznania 2005, zrzesza rybaków bałtyckich,
- Organizacja Pracodawców – Producentów Ryb Śródlądowych w Toruniu (OP-PRŚ) rok uznania 2005, zrzesza producentów akwakultury.

Na każdy rok połowowy uznana organizacja producentów zobowiązana jest przygotować program operacyjny, który jest zatwierdzany przez ministra. Program operacyjny określa strategię wprowadzenia do obrotu, plan połowów lub plan produkcji (zależnie czy skupia producentów produktów rybołówstwa czy akwakultury), specjalne środki zapobiegawcze, mające dostosować podaż gatunków sprawiających zazwyczaj trudności związane z wprowadzaniem do obrotu w czasie roku połowowego, a także kary stosowane wobec członków organizacji, którzy naruszają decyzje przyjęte w celu wprowadzania w życie takich planów. Pięć wyżej wymienionych organizacji skupiających rybaków morskich złożyło programy operacyjne na 2006 r., które na początku roku zostały zatwierdzone decyzją MRiRW, a na podstawie przekazanych na koniec roku przez organizacje sprawozdań Minister uznał, iż programy te zostały zrealizowane.

Uznanej organizacji producentów przysługuje pomoc finansowa z tytułu przygotowania zatwierdzonego następnie przez ministra programu operacyjnego na dany rok. Ponadto, organizacje te mogą uzyskiwać dofinansowanie z tytułu działań interwencyjnych prowadzonych na rynku produktów rybnych, tzn.: rekompensaty finansowe za wycofanie produktów rybnych, pomoc finansową na utrwalanie i przechowywanie produktów rybnych, zryczałtowaną pomoc finansową za niezależne wycofanie produktów rybnych oraz pomoc finansową na prywatne składowanie.

Poprzednio wszystkie powyższe wydatki podlegały zasadom określonym w *rozporządzeniu Rady (WE) nr 1258/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej* (Dz. Urz. WE L 160 z 26.06.1999, str. 103) i finansowane były z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – SG EFOiGR (Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund). Powyższe rozporządzenie zostało uchylone *rozporządzeniem Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej* (Dz. Urz. WE L 209 z 11.08.2005, str. 1), którym ustanowiono Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji – EFRG (European Agricultural Guarantee Fund). Od dnia 16 października 2006 r. w odniesieniu do wydatków związanych z rynkami rybołówstwa stosowane są przepisy dotyczące nowego funduszu, w związku z czym obecnie wszystkie powyższe wydatki finansowane są w sposób scentralizowany przez EFRG.

Istnienie uznanych organizacji producentów niewątpliwie wpisuje się w strategię rozwoju rybołówstwa 2007-2013, gdyż poprzez swą działalność mogą one przyczynić się do realizacji takich jej celów cząstkowych jak regulacja rynku i poprawa jego przejrzystości jego funkcjonowania, poprawa zaopatrzenia rynku w surowiec, promocja jakości, a także zmniejszanie negatywnego wpływu na środowisko.

Ponadto w Polsce istnieją organizacje skupiające przetwórców rybnych. Największą z nich jest Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb PSPR, którego celem działania jest głównie konsolidacja środowiska przetwórstwa rybnego, reprezentowanie interesów i spraw sektora oraz wyrażanie opinii w sprawach dla niego istotnych. Ponadto, PSPR wśród swoich celów wymienia promowanie konsumpcji ryb, w tym walorów zdrowotnych, smakowych i ekonomicznych, a także organizowanie przedsięwzięć umożliwiających poszerzenie wiedzy w zakresie technologii przetwórstwa rybnego, wymagań sanitarnych, norm jakościowych i przepisów prawnych.

4.1. Główne akty prawa krajowego

- ustawa z dnia 22 stycznia 2004 r. o organizacji rynku rybnego i pomocy finansowej w gospodarce rybnej (Dz. U. Nr 34, poz. 291, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie wzoru dokumentu sprzedaży i wzoru deklaracji przejścia produktów rybnych (Dz. U. Nr 130, poz. 1392);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 sierpnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji utrwalonych i przechowywanych produktów rybnych (Dz. U. Nr 183, poz. 1889);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru wniosku o przyznanie pomocy finansowej oraz rodzajów dokumentów potwierdzających poniesione wydatki z tytułu przygotowania programu operacyjnego (Dz. U. Nr 13, poz. 101);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 października 2005 r. w sprawie wzorów wniosków o przyznanie pomocy finansowej w gospodarce rybnej składanych przez organizacje producentów rybnych oraz dokumentów, które dołącza się do wniosku (Dz.U. Nr 205, poz.1702).

4.2. Analiza SWOT przetwórstwa ryb

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">- wykwalifikowany personel- branżowe zaplecze naukowo-badawcze,- zmodernizowane zakłady przetwórcze, stanowiące o sile przetwórstwa i możliwościach jego ekspansji,- wysoka jakość przetworów rybnych,- utrzymujące się relatywnie niskie koszty pracy – przede wszystkim w stosunku do zakładów w d. UE-15	<ul style="list-style-type: none">- sezonowość dostępu do surowca krajowego,- wysoka i wzrastająca zależność od surowca importowanego- niedostosowanie zapotrzebowania przetwórstwa na surowiec będący w zasięgu rybołówstwa bałtyckiego- brak zorganizowanego systemu promocji rynku rybnego,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">- wzrost spożycia ryb i produktów rybnych,- rozwój organizacji rynku rybnego w Polsce,- chłonny rynek krajowy i europejski na ryby i produkty rybne,- oddziaływanie na preferencje konsumenckie, pozwalające na wykorzystanie dotychczas niepopularnych gatunków ryb bałtyckich (szprot, śledź),- zorganizowana i zakrojona na szeroką skalę promocja produktów rybnych,- wprowadzanie nowych produktów rybnych (nowe preferencje konsumentów)	<ul style="list-style-type: none">- zanieczyszczenie morskiego środowiska naturalnego,- ograniczenia w dostępie do surowca importowanego,- ogólne pogorszenie stanu zasobów,- przewidywany wzrostowy trend kosztów pracy, które może skutkować spadkiem konkurencyjności sektora,

III. Strategia ogólna, przeniesienie priorytetów wspólnotowych oraz ustanowienie priorytetów krajowych

Podstawę realizacji Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013, a w konsekwencji instrumentów wsparcia polskiego sektora rybackiego w latach 2007-2013 w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” stanowi **koncepcja zrównoważonego rozwoju polskiego sektora rybackiego**. Zakłada ona wspieranie *wspólnej polityki rybołówstwa* w celu optymalizacji potencjału produkcyjnego żywych zasobów morza dla zapewnienia ich eksploatacji przyszłym pokoleniom, przy jednoczesnym wsparciu działań na rzecz uzyskania trwałej równowagi pomiędzy zasobami a zdolnością połowową floty krajowej. Koncepcja ta jest wynikiem przyjęcia przez Polskę i pozostałe państwa członkowskie Wspólnoty, na Światowym Szczycie w sprawie Zrównoważonego Rozwoju, w Johannesburgu (wrzesień 2002 r.), zobowiązania do utrzymania lub przywrócenia zasobów do poziomu umożliwiającego maksymalny podtrzymywalny odłów (MSY), przy jednoczesnym zachowaniu równowagi zasobów morza. Planowane jest szybkie osiągnięcie tego celu w odniesieniu do uszczuplonych zasobów, jeśli to będzie możliwe najpóźniej w 2015 r.

Istotne jest także wsparcie dla akwakultury w celu zapewnienia trwałości w sensie gospodarczym, środowiskowym i społecznym, wsparcie zrównoważonego rozwoju rybołówstwa śródlądowego, wzmacnianie konkurencyjności funkcjonujących struktur oraz rozwoju ekonomicznie żywotnych przedsiębiorstw w sektorze rybactwa, wspieranie ochrony i poprawy środowiska i zasobów naturalnych związanych z sektorem rybactwa, wspieranie zrównoważonego rozwoju oraz poprawy jakości życia na obszarach, gdzie prowadzi się działalność należącą do sektora rybactwa, a ponadto propagowanie równości kobiet i mężczyzn w procesie rozwoju sektora rybactwa oraz obszarów zależnych głównie od rybactwa.

Na podstawie analizy dokonano identyfikacji priorytetów Polski przedstawionych poniżej. Z uwagi na to, iż w większości wpisują się one w priorytety Wspólnotowe, Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013 wykazuje spójność z założeniami strategicznymi Wspólnoty w zakresie rozwoju rybactwa (**zawartymi w rozporządzeniu Rady nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego**). Poniżej przedstawiony został schemat przeniesienia priorytetów Wspólnotowych na priorytety krajowe w zakresie rozwoju rybactwa. Wiele z priorytetów Wspólnotowych ma charakter uniwersalny w obrębie osi i przekłada się na priorytety krajowe, które choć ukazane bardziej szczegółowo, wpisują się w priorytety UE. Jednocześnie odzwierciedlają one w pełni specyfikę polskiego sektora rybackiego, z szeroką gamą jego potrzeb.

Cele i priorytety SRR 2007-2013 będą realizowane poprzez działania w pełni zgodne z działaniami przewidzianymi w Strategii Rozwoju Kraju wynikającymi z podstawowych dokumentów rządowych, wśród których wiodące znaczenie będzie mieć realizacja Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) na lata 2007-2013. Nadrzędność NSRO nad SRR 2007-2013 oraz innymi strategiami i dokumentami programowymi wynika z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wprowadzającej jednolity system programowania strategicznego rozwoju kraju. Zgodnie z tym SRR 2007-2013 stanowi uszczegółowienie kierunków wyznaczonych przez NSRO w obszarze sektora rybackiego.

Cele Wspólnotowe w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego	Priorytety Wspólnotowe (osie priorytetowe)	Priorytety Polski
<p>1. wspieranie wspólnej polityki rybołówstwa w celu zapewnienia eksploatacji żywych zasobów wodnych i wsparcie dla akwakultury w celu zapewnienia trwałości w sensie gospodarczym, środowiskowym i społecznym <i>(oś 1 oraz oś 2)</i></p>	<p>Oś 1: środki na rzecz dostosowania wspólnotowej floty rybackiej</p>	<p>Cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie równowagi pomiędzy zasobami, a zdolnością połowową 2. Zapewnienie osłon społeczno-ekonomicznych dla pracujących w sektorze rybackim 3. Wspieranie działań służących poprawie konkurencyjności polskiego rybołówstwa 4. Uzyskanie dodatkowych możliwości połowowych zwiększenie zdolności połowowej floty dalekomorskiej
<p>2. wsparcie trwałej równowagi pomiędzy zasobami a zdolnością połowową wspólnotowej floty rybackiej <i>(oś 1)</i></p> <p>3. wsparcie zrównoważonego rozwoju rybołówstwa śródlądowego <i>(oś 2)</i></p>	<p>Oś 2: akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwarzanie i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury</p>	<p>Cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zrównoważony rozwój w zakresie chowu i hodowli oraz rybołówstwa śródlądowego 2. Kontynuowanie rozwoju, w tym podnoszenie standardów, w przetwórstwie rybnym oraz wspieranie stabilizacji zatrudnienia w przetwórstwie rybnym
<p>4. wzmacnianie konkurencyjności funkcjonujących struktur oraz rozwoju ekonomicznie żywotnych przedsiębiorstw w sektorze rybactwa <i>(oś 1, oś 2, oś 3, oś 4)</i></p>	<p>Oś 3: środki służące wspólnemu interesowi</p>	<p>Cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie standardów polskich portów i przystani rybackich 2. Działania na rzecz wzrostu konsumpcji produktów rybnych w kraju 3. Wsparcie działań z zakresu ochrony i rozwoju flory i fauny wodnej
<p>5. wspieranie ochrony i poprawy środowiska i zasobów naturalnych związanych z sektorem rybactwa <i>(oś 2 i oś 4)</i></p> <p>6. wspieranie zrównoważonego rozwoju oraz poprawy jakości życia na obszarach , gdzie prowadzi się działalność należącą do sektora rybactwa <i>(oś 4)</i></p> <p>7. propagowanie równości kobiet i mężczyzn w procesie rozwoju sektora rybactwa oraz obszarów zależnych głównie od rybactwa <i>(wszystkie osie: 1, 2, 3 oraz 4).</i></p>	<p>Oś 4: zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa</p>	<p>Cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aktywizacja lokalnych społeczności i samorządów na rzecz wspólnych działań, 2. poprawa poziomu życia na obszarach zależnych od rybołówstwa morskiego i akwakultury w uzupełnieniu do działań podejmowanych w ramach innych programów operacyjnych

Oś priorytetowa I: Środki na rzecz adaptacji floty rybackiej

Główne cele w tym zakresie to: uzyskanie i utrzymanie trwałej równowagi pomiędzy zasobami, a zdolnością połowową, zapewnienie osłon społeczno-ekonomicznych dla pracujących w sektorze rybackim oraz działania służące poprawie konkurencyjności rybołówstwa, w ścisłym powiązaniu ze stanem dostępnych zasobów morza, przede wszystkim poprzez modernizację floty rybackiej.

Działania zmierzające do uzyskania i utrzymania trwałej równowagi pomiędzy zasobami, a zdolnością połowową będą w szczególności polegały na realizacji Wieloletnich Programów Zbierania Danych umożliwiających oszacowanie i monitorowanie rzeczywistego stanu żywych zasobów Morza Bałtyckiego, wdrażanie planów zarządzania zasobami i planów odbudowy stad, a w szczególności wieloletniego planu odbudowy zasobów dorsza w Morzu Bałtyckim oraz finansowaniu wymiany narzędzi połowowych na bardziej selektywne.

Celem Programu Zbierania Danych będzie zbieranie danych niezbędnych do prowadzenia Wspólnej Polityki Rybackiej, zgodnie z zasadami i celami określonymi w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1543/2000 z dnia 29 czerwca 2000 *ustanawiającym ramy wspólnotowe w zakresie zbierania i zarządzania danymi niezbędnymi do prowadzenia wspólnej polityki rybołówstwa* (Dz. Urz. WE L 176 z 15.07.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 4, str. 288) i rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1639/2001 z dnia 25 lipca 2001 *ustanawiającym minimalne i rozszerzone programy wspólnotowe w zakresie zbierania danych w sektorze rybołówstwa oraz ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1543/2000* (Dz. Urz. WE L 222 z 17.08.2001, str. 53, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 5, str. 161).

Zgodnie z powyższymi wymogami przy pomocy wymienionego Programu zbierane będą dane:

- niezbędne do oceny różnych segmentów floty rybackiej i zmiany nakładu połowowego (stosownie do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2847/93 z dnia 12 października 1993 r. ustanawiającego system kontroli mający zastosowanie do wspólnej polityki rybołówstwa; rozporządzenia Rady (WE) nr 685/95 z dnia 27 marca 1995 r. w sprawie zarządzania nakładem połowowym odnoszącym się do niektórych obszarów i zasobów połowowych Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 71 z 31.03.1995, str. 5) i rozporządzenia Rady (WE) nr 779/97 z dnia 24 kwietnia 1997 r. wprowadzające uzgodnienia w zakresie zarządzania nakładem połowowym na Morzu Bałtyckim (Dz. Urz. WE L 113 z 30.04.1997, str. 1) oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2090/98 z dnia 30 września 1998 r. dotyczące rejestru statków rybackich Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 266 z 01.10.1998, str. 27), rozporządzenia Komisji (WE) nr 2091/98 z dnia 30 września 1998 r. dotyczące segmentacji floty rybackiej i nakładu połowowego Wspólnoty w odniesieniu do wieloletnich programów orientacji (Dz. Urz. WE L 266 z 01.10.1998, str. 36) oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2092/91 z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 198 z 22.07.1991, str. 1));
- umożliwiające ocenę wielkości połowów z danego stada rybnego, z uwzględnieniem przyłówów, w podziale na poszczególne segmenty floty, łowiska lub okresy;

- pochodzące z badań naukowych na morzu, umożliwiające niezależną ocenę stanu eksploatowanych zasobów oraz rozmieszczenia stad rybnych;
- pozwalające na śledzenie kształtowania się cen w różnych portach (stosownie do rozporządzenia Rady (WE) nr 104/2000 z dnia 17 grudnia 1994 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury (Dz. Urz. WE L 17 z 21.01.2000, str.22));
- niezbędne do ekonomicznej oceny sektora, które powinny obejmować w odniesieniu do floty rybackiej dochody ze sprzedaży i inne dochody, jak na przykład subsydia, odsetki, koszty produkcji oraz dane dotyczące zatrudnienia na morzu, zaś w odniesieniu do sektora przetwórczego - wielkość produkcji i jej wartość w poszczególnych kategoriach produktów, ilość przedsiębiorstw, wielkość zatrudnienia oraz koszty produkcji i ich strukturę.

Kolejnym aspektem uzyskania i utrzymania trwałej równowagi pomiędzy zasobami, a zdolnością połowową jest realizacja wieloletniego planu odbudowy stad dorszy służącego wypełnieniu deklaracji poczynionych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej wraz z innymi państwami podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju w 2002 r. w Johannesburgu, gdzie zobowiązano się do odbudowy eksploatowanych stad ryb do poziomu umożliwiającego maksymalnie stabilne połowy.

Wprowadzenie wieloletniego planu odbudowy stad dorszy zapewni zmniejszenie eksploatacji jego zasobów do poziomów, które z dużym prawdopodobieństwem zapewnią ich odbudowę do takich poziomów biomasy, które zagwarantują stabilne poziomy TAC (Total Available Catch) i wysoki odłów. W związku z powyższym, celem jest osiągnięcie poziomów śmiertelności połowowej, które są na tyle niskie, aby umożliwić odbudowę zasobów do zrównoważonego poziomu i na tyle wysokie, aby zapewnić wysoki odłów.

Działania w zakresie selektywności, finansowane z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego będą realizowane poprzez wyeksponowanie w nowym okresie programowania 2007-2013 działań na rzecz zwiększenia selektywności narzędzi połowowych. Wymiana narzędzi połowowych zmierzać będzie do ich dostosowania do wymogów technicznych dotyczących selektywności określonych w prawie wspólnotowym, a w związku z tym wpłynie pozytywnie na funkcjonowanie ekosystemów doprowadzając do spadku przyłówów niepożądanych gatunków oraz osobników młodocianych.

Zapewnienie osłon społeczno-ekonomicznych dla pracujących w sektorze rybackim będzie osiągnięte w szczególności poprzez finansowanie przy udziale EFR wypłaty rekompensat za dodatkowe okresy zakazu połowów, pomoc finansowa za zmianę przeznaczenia statków rybackich, jak również za trwałe zaprzestanie działalności połowowej w wyniku złomowania statków rybackich oraz za przekwalifikowanie zawodowe oraz rekompensaty za trwałe odejście z zawodu rybaka.

W związku z wydłużaniem okresów ochronnych na poszczególne gatunki ryb Morza Bałtyckiego, zwłaszcza w odniesieniu do dorsza, niezbędne jest podejmowanie, przy wsparciu finansowym EFR, działań na rzecz zrekompensowania armatorom i właścicielom statków rybackich, konieczności tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. Przy czym sezonowe zawieszenie połowów o powtarzalnym charakterze nie będzie brane pod uwagę przy przyznawaniu świadczeń lub rekompensat przy współfinansowaniu z EFR.

Wysokość przyznawanych rekompensat będzie ustalana podobnie jak w okresie programowania 2004-2006, czyli będzie uwzględniała koszty ponoszone przez armatorów, w tym: koszt ubezpieczenia statku rybackiego, koszt opłat portowych i postojowych, koszty

energii elektrycznej, paliwa i innych materiałów niezbędnych do utrzymania statku w stanie sprawności technicznej w trakcie postoju, jak również koszty ZUS i innych ubezpieczeń społecznych ponoszone przez armatora oraz wynagrodzenie dla pracujących na statku członków załogi.

Przyznawanie pomocy finansowej w związku z tymczasowym zaprzestaniem działalności połowowej, które wynika z dbałości o ewolucję zasobów łowisk ma na celu zmniejszenie odczuwalności przez osoby trudniące się działalnością połowową - negatywnych skutków nie tylko finansowych, ale również społecznych. Wymieniona forma pomocy finansowej, w perspektywie długofalowej przyczyni się do zachowania zatrudnienia w sektorze rybołówstwa.

W okresie programowania 2007-2013 będą także podejmowane działania służące trwałemu zaprzestaniu działalności połowowej poprzez zmianę przeznaczenia statków rybackich na działalność dochodową i niedochodową, a także w bardzo ograniczonym zakresie, poprzez ich złomowanie.

Poprawa konkurencyjności rybołówstwa, w ścisłym powiązaniu ze stanem dostępnych zasobów morza, będzie realizowana głównie poprzez wspieranie modernizacji jednostek połowowych zmniejszających koszty eksploatacji statków rybackich (np. wymiana silników powodująca zmniejszone zużycie paliwa).

Podniesieniu konkurencyjności rybołówstwa morskiego, przy powiązaniu ze stanem dostępnych zasobów służyć będą działania w zakresie modernizacji, z których obok opisanych powyżej środków z zakresu selektywności, niebagatelne znaczenie będzie miała możliwość wymiany silnika na statku. Działania w tym zakresie przyczynią się do poprawy wydajności energetycznej (mniejsze zużycie paliwa, zapobieganie wyciekom paliwa), co przełoży się w sposób bezpośredni na ograniczenie ingerencji sektora rybołówstwa w środowisko naturalne. Potrzeby w tym zakresie były wielokrotnie sygnalizowane przez beneficjentów w trakcie wdrażania SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”

Ważnym czynnikiem jest tu wspieranie zarybiania obszarów morskich rybami cennymi gospodarczo, które odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego.

Działania w tym zakresie polegają na opracowywaniu z udziałem partnerów społecznych (organizacje rybackie) planów zarybiania polskich obszarów morskich.

Na podstawie planów zarybiania, co roku minister właściwy do spraw rybołówstwa zleca jednostce naukowej dokonanie zakupu materiału zarybieniowego i jego wprowadzenie do wód powierzchniowych. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich, zgodnie z *ustawą z dnia 19 lutego 2004 r. o rybołówstwie* (Dz.U. Nr 62, poz. 574, z późn. zm.), **pokrywane są z budżetu państwa**. Prowadzone zarybienia służą utrzymaniu i odtwarzaniu zasobów ryb o dużym znaczeniu gospodarczym, będących przedmiotem połowów morskich, np.: łosoś atlantycki, troć wędrowną, certa, sieja wędrowną, węgorz europejski.

Oś Priorytetowa II - Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny

Podstawowymi celami są: zapewnienie warunków do dalszego zrównoważonego rozwoju akwakultury i rybołówstwa śródlądowego, wzrostu produkcji ryb słodkowodnych, poprawy rentowności chowu i hodowli ryb, zwiększenia konkurencyjności produktów akwakultury oraz stabilizacji zatrudnienia w sektorze, a także kontynuowanie rozwoju, w tym podnoszenie standardów oraz wspieranie stabilizacji zatrudnienia w przetwórstwie rybnym.

Dążenie państwa polskiego do realizacji dalszego zrównoważonego rozwoju chowu i hodowli ryb, rybołówstwa śródlądowego będą realizowane przy pomocy szerokiego wachlarza środków pomocowych w ramach różnych osi priorytetowych Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Wsparcie dla inwestycji w zakresie chowu i hodowli ryb realizowane będzie poprzez współfinansowanie ze środków funduszu kosztów budowy nowych obiektów chowu i hodowli ryb oraz kosztów prac modernizacyjnych w istniejących już obiektach hodowlanych, w celu zwiększenia produkcji ryb słodkowodnych. Mając na uwadze konieczność zachowania równowagi na rynku ryb, przy wyborze projektów szczególny priorytet otrzymają inwestycje, które służą dywersyfikacji produkcji (nowe gatunki i gatunki o dobrych perspektywach rynkowych) oraz rozwojowi usług związanych z obsługą turystyki wędkarskiej.

W okresie programowania 2007-2013 będą ponadto udzielane rekompensaty finansowe, skierowane do gospodarstw hodowlanych, które zdecydują się kontynuować prowadzenie chowu ryb metodami tradycyjnymi. Wypłata rekompensat za realizację programu wodno-środowiskowego służyć będzie zachowaniu tradycji prowadzenia chowu ryb w sposób korzystnie wpływający na ochronę przyrody, zachowanie różnorodności genetycznej, utrzymaniu retencji wód i bogactwa krajobrazu stawowego. Ponadto, wypłata rekompensat przewidziana jest dla gospodarstw hodowlanych, które: zdecydują się przystąpić do europejskiego systemu zarządzania środowiskiem (EMAS), wprowadzą ekologiczne (organiczne) metody produkcji ryb lub postanowią dostosować charakter prowadzonej działalności hodowlanej do wymogów obowiązujących na terenie obszarów Natura 2000.

W celu ochrony zdrowia zwierząt i poprawienia stanu epizootycznego w obiektach chowu i hodowli ryb w ramach funduszu udzielona zostanie pomoc na realizację działań zaproponowanych przez urzędowe służby weterynaryjne w programach zwalczania chorób ryb. Pomoc udzielana będzie między innymi na pokrycie kosztów likwidacji obsad ryb w stawach, które zgodnie z decyzją służb weterynaryjnych powinny być uśmiercone ze względów sanitarnych. Ponadto pomoc obejmie pokrycie kosztów dezynfekcji stawów i utylizacji uśmierconych ryb.

Ponadto, przepisy Europejskiego Funduszu Rybackiego wyjątkowo dopuszczają współfinansowanie zarybień wód gatunkami ryb, których stan wymaga podjęcia na poziomie europejskim działań zmierzających do odbudowy ich zasobów. Warunkiem udzielenia pomocy na zarybienia jest przyjęcie w tej sprawie unijnego aktu prawnego.

W projektach dotyczących odbudowy zasobów ryb w wodach śródlądowych pomoc będzie także udzielana na czasowe zawieszenie działalności połowowej, jeżeli działania takie będą konieczne ze względu na potrzebę poprawy stanu zasobów ryb.

W zakresie przetwórstwa i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury, celem państwa polskiego na lata 2007-2013 będzie kontynuowanie rozwoju w tym obszarze, a w szczególności podnoszenie standardów oraz wspieranie działań zmierzających do stabilizacji zatrudnienia w przetwórstwie rybnym. Osiągnięcie wspomnianego celu będzie możliwe poprzez wykorzystanie instrumentów oferowanych nie tylko przez omawianą oś priorytetową, ale także w połączeniu z działaniami realizowanymi w ramach osi priorytetowej III – Działania służące wspólnemu interesowi oraz osi IV – Działania na rzecz obszarów zależnych od rybactwa.

Działania z zakresu przetwórstwa i obrotu wspierane w ramach II osi priorytetowej będą w szczególności obejmowały wsparcie inwestycji w przetwórstwie i obrocie produktami rybnymi polegające na budowie, rozbudowie, wyposażeniu i modernizacji przedsiębiorstw, które będą zmierzały w szczególności do poprawy jakości wytwarzanych produktów (w tym certyfikowanie produkcji), poprawy warunków sanitarnych, pracy i higieny, zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

Istotnym jest, aby rozwój przetwórstwa krajowego prowadził do zaspokajania oczekiwań konsumentów poprzez stałe zwiększanie asortymentu oferowanych produktów, w tym wyrobów wysokiej jakości dla rynków niszowych. Bogata oferta odpowiednio dystrybuowanych produktów (informacja o walorach odżywczych i pochodzeniu) prowadzić będzie do zwiększenia świadomości konsumentów na temat nabywanych produktów i pozwoli na komponowanie przez nich zdrowej diety. Istotne są tu także inwestycje w zakresie nowych technologii i opracowywanie innowacyjnych metod produkcji.

Ważnym czynnikiem rozwoju przetwórstwa jest ponadto zapewnienie ciągłości dostaw surowca rybnego (wprowadzanie do obrotu produktów pochodzących z wyładunków lokalnych oraz z lokalnej akwakultury). Wiąże się to bezpośrednio z poprawą jakości zaopatrzenia m.in. poprzez poprawę warunków transportu łańcucha chłodniczego, co pozwoli skrócić czas dostaw i ulepszyć system obrotu produktami rybnymi ze strony organizacji producentów. Ciągłość dostaw to także stabilizacja dla osób zatrudnionych w tym obszarze oraz zapewnienie pełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych.

Konieczne jest ponadto zwiększenie stopnia zagospodarowania gatunków nie w pełni eksploatowanych oraz produktów ubocznych i odpadów, wspieranie podmiotów działających w sektorze rybackim w zakresie organizacji działalności połowowej, przetwórstwa oraz łańcucha zbytu produktów rybnych.

Oś priorytetowa III: Środki służące wspólnemu interesowi

Głównymi celami w zakresie osi priorytetowej 3 będą dla państwa polskiego w latach 2007-2013 w szczególności:

1. Podniesienie standardów polskich portów i przystani rybackich
2. Wzrost konsumpcji produktów rybnych w kraju
3. Wsparcie działań z zakresu ochrony i rozwoju flory i fauny wodnej

Pierwszy z celów będzie realizowany przy wykorzystaniu środków Europejskiego Funduszu Rybackiego, który przewiduje wspieranie inwestycji w istniejących publicznych lub prywatnych portach rybackich, które służą interesowi rybaków i hodowców akwakultury korzystających z danego portu i mają na celu poprawę poziomu oferowanych usług. Ponadto wsparciem objęte będą działania zmierzające do restrukturyzacji miejsc wyładunku oraz poprawy wyładunku ryb przez rybaków przybrzeżnych w istniejących miejscach wyładunku.

Ponadto, celem poprawy bezpieczeństwa rybaków wspierane będą inwestycje w budowę lub modernizację małych przystani rybackich.

Wsparciem będą objęte w szczególności inwestycje polegające na modernizacji i rozbudowie infrastruktury portowej służącej rybołówstwu w zakresie poprawy warunków sanitarnych, ochrony środowiska, bhp, socjalnych i bezpieczeństwa żeglugi, a także rozbudowie infrastruktury i inwestycje w zakresie wyposażenia obsługi logistycznej wyładunków, przetwarzania i składowania ryb w tym budowy lokalnych centrów pierwszej sprzedaży.

Cel polegający na dążeniu do wzrostu konsumpcji produktów rybnych w kraju będzie realizowany poprzez prowadzenie kampanii promocyjnych wymienionych produktów na gruncie regionalnym, krajowym i międzynarodowym (targi), co sprzyjać będzie pozyskiwaniu nowych rynków zbytu. Konieczne jest również podejmowanie działań, które zostały wspomniane w opisie osi priorytetowej 2 polegających na wspieraniu rozbudowy łańcucha dystrybucji dla zwiększenia dostaw ryb świeżych na rynek, które cieszą się największą popularnością wśród klientów. Bardzo istotna jest tu realizacja polityki podniesienia jakości produktów.

Wsparciem objęte będą także projekty pilotażowe, w tym m.in. eksperymentalne wykorzystanie bardziej selektywnych technik połowowych, które mają na celu nabycie u upowszechnienie nowej wiedzy technicznej oraz są przeprowadzane we współpracy z podmiotem naukowym lub technicznym przez wyznaczony w tym celu przez państwo podmiot. Ponadto istnieje możliwość zmiany przeznaczenia statków do celów szkoleń lub badań prowadzonych w ramach sektora rybactwa lub innej działalności spoza rybactwa. Istotnym obszarem wymagającym wsparcia są również inwestycje polegające w szczególności na budowie lub instalacji urządzeń stałych lub ruchomych służących ochronie i rozwojowi fauny i flory wodnej lub rekultywacji wód śródlądowych i morskich, w tym terenów tarła i tras migracyjnych gatunków ryb migrujących (np. budowa przepławek i sztucznych raf).

Oś priorytetowa IV: Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Głównymi celami w zakresie osi priorytetowej 4 jest aktywizacja lokalnych społeczności i samorządów na rzecz wspólnych działań oraz poprawa warunków i poziomu życia na obszarach zależnych od rybactwa, w uzupełnieniu do działań podejmowanych w ramach innych programów operacyjnych. Warunkiem niezbędnym ich realizacji będzie zaangażowanie społeczności rybackich w proces podejmowania decyzji na poziomie lokalnym. W tym celu konieczne będzie powołanie Grup Lokalnych oraz przygotowanie zintegrowanych strategii działań rozwojowych.

Grupy Lokalne stanowią łączną reprezentację partnerów publicznych i prywatnych z lokalnych sektorów społeczno – ekonomicznych na obszarach zależnych od rybactwa. Przypadnie im w udziale szczególna rola, polegająca na budowaniu i wzmacnianiu kapitału społecznego wymienionych obszarów oraz przyjęcie odpowiedzialności za rozwój swojego regionu.

Grupy Lokalne stanowią będą istotny czynnik rozwoju lokalnego, mający znaczny wpływ na rozwój obszarów zależnych od rybactwa – podniesienie ich atrakcyjności i warunków życia.

Tam gdzie to będzie możliwe, w działaniach podejmowanych w zakresie osi 4, wykorzystywane będą istniejące struktury „leadera +”.

Cel polegający na poprawie poziomu życia na obszarach zależnych od rybactwa realizowany będzie poprzez wspieranie działań zmierzających do utrzymania i tworzenia miejsc pracy w działalności na obszarach zależnych od rybactwa, stworzeniu warunków sprzyjających rozpoczynaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej spoza sektora rybołówstwa. poprzez doradztwo i szkolenia, wspieraniu działań służących podnoszeniu kwalifikacji zawodowych wśród młodych rybaków, rozwoju infrastruktury rybackiej służącej rybołówstwu łodziowemu, infrastruktury turystycznej i usługowej działającej na rzecz lokalnych społeczności, a także podniesienie wartości dodanej produktów rybołówstwa i akwakultury poprzez wspieranie wstępnego przetwarzania surowca. Istotne jest także wspieranie inwestycji i działań na rzecz podnoszenia i utrzymania walorów środowiska naturalnego co prowadzić będzie do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenów zależnych od rybactwa.

Należy podkreślić, iż z uwagi na nowatorstwo rozwiązań zawartych w osi 4, wdrożenie jej może okazać się trudne i będzie wymagało intensywnych konsultacji zarówno z zainteresowanym środowiskiem, Komisją Europejską oraz innymi państwami członkowskimi.

IV. Zachowanie zasobów ludzkich w sektorze rybactwa

Wspieranie działań na rzecz zatrudnienia jest warunkiem koniecznym do prawidłowego rozwoju gospodarczego polskiego sektora rybackiego. Przy ich podejmowaniu, w nowym okresie programowania będą brane pod uwagę takie czynniki jak: zmiany w strukturze polskiej floty wywołane wdrażaniem Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”, związane z tym zmiany społeczno – gospodarcze, a także założenia strategiczne, kierunki i cele rozwoju polskiego sektora rybackiego w nowym okresie programowania 2007-2013.

Biorąc pod uwagę konieczność prowadzenia zrównoważonej eksploatacji zasobów (działania w zakresie trwałego i tymczasowego zaprzestanie działalności połowowej) i jednocześnie mając na względzie ograniczenia jakie niesie ona dla osób trudniących się rybołówstwem morskim, prowadzone będą działania mające na celu zapobieganie z tym związanym negatywnym skutkom społeczno – gospodarczym. Można tu wymienić przede wszystkim premie, nieodnawialne rekompensaty dla rybaków oraz wcześniejsze emerytury. Wymienione zmiany społeczne zachodzące w sektorze rybackim wskazują jednocześnie na potrzebę podejmowania działań mających na celu propagowanie zróżnicowanego zatrudnienia wśród rybaków. W celu zapewnienia rybakom możliwości zmiany zawodu, będą realizowane projekty mające na celu reorientację zawodową, stworzenie ośrodków reorientacji zawodowej oraz doradztwa dla rybaków odchodzących z zawodu, a także organizowanie kursów zawodowych oraz szkoleń uzupełniających. Szkolenia powinny być organizowane i finansowane instytucjonalnie, w przeciwieństwie do dotychczasowo organizowanych indywidualnie. Będą one prowadzone na obszarach zależnych głównie od rybactwa.

Dla dalszego rozwoju sektora, poprawy jego konkurencyjności i przyczynianiu się do jego stałej obecności w gospodarce polskiej niezbędne są inicjatywy powodujące podniesienie atrakcyjności wykonywania zawodu rybaka, zwłaszcza dla młodego pokolenia. Szczególnym wsparciem objęte będzie specjalistyczne szkolnictwo przygotowujące kadry dla branży oraz wchodzących do zawodu młodych rybaków.

Ponadto, biorąc pod uwagę wysokie ceny statków i łodzi rybackich, praktycznie uniemożliwiające „kandydatom na rybaków” dostęp do zawodu, oprócz wsparcia działań szkoleniowych przewiduje się przyznawanie indywidualnych premii dla rybaków poniżej 40 roku życia, którzy mają odpowiednie przeszkolenie zawodowe oraz staż pracy, którzy nabywają po raz pierwszy częściowe lub całkowite prawo do własności statku rybackiego z wyposażeniem do połowów morskich o odpowiednich wymiarach przewidzianych przepisami.

Duże znaczenie dla zachowania zatrudnienia w sektorze będzie miała również możliwość modernizacji statków – wymiana silników oraz narzędzi połowowych.

Wszystkie ww. środki społeczno – gospodarcze mają zastosowanie również do osób trudniących się rybołówstwem przybrzeżnym na niewielką skalę.

W celu zapewnienia niezbędnej reprezentacji partnerów społeczno- gospodarczych, będzie kontynuowana współpraca z partnerami w ramach Komitetu Monitorującego Program Operacyjny, a także innych zespołów doradczych. Zapewniony będzie udział partnerów społeczno - gospodarczych, przedstawicieli pracodawców i związków pracowniczych/zawodowych, organizacji pozarządowych, samorządów i administracji podczas przeprowadzania konsultacji społecznych z przedstawicielami sektora, które mają na celu zapewnienie uczestnictwa społeczeństwa (w tym przypadku zainteresowanych podmiotów) w procesach decyzyjnych.

Projekty finansowane z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego muszą być jednocześnie zgodne z politykami i przepisami Unii Europejskiej dotyczącymi równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Na gruncie prawa krajowego równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym kobiet i mężczyzn gwarantują m.in. art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a w zakresie rynku pracy – głównie Kodeks pracy. Zgodnie z powyższym:

- 1) kobiety i mężczyźni powinni być równo traktowani w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, awansowania oraz dostępu do szkoleń w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 2) równe traktowanie kobiet i mężczyzn oznacza brak jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na płeć,
- 3) pracownicy, bez względu na płeć, mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę.

Szczególną uwagę należy zwracać na działania oraz zasady organizowania szkoleń, które ułatwiają reorientację zawodową. Duże znaczenie mają one w regionach o wysokiej stopie bezrobocia.

Priorytetowo będą traktowane projekty, które będą skutkować zwiększeniem aktywizacji kobiet, poprawą sytuacji kobiet i zmianą struktury sektora pod względem ich zatrudnienia.

Szczególna rola kobiet będzie uwzględniona w procesie dywersyfikacji obszarów utrzymujących się z rybołówstwa przybrzeżnego oraz w podtrzymywaniu tradycji kulturowych charakterystycznych dla społeczności rybackich. Praca kobiet powinna być w sposób należyty wspierana i odpowiednio ceniona, tak, by umożliwić im pełne uczestnictwo i awans zawodowy w sektorze rybołówstwa, zwłaszcza poprzez możliwość lepszego godzenia życia zawodowego z rodzinnym.

Priorytetowym dla rozwoju sektora jest wspieranie trwałego rozwoju oraz poprawy jakości życia na obszarach zależnych od rybołówstwa morskiego i śródlądowego oraz akwakultury.

W ramach priorytetu należy też zwrócić szczególną uwagę na wsparcie działań na terenach przybrzeżnych lub uzależnionych od rybołówstwa, które są związane z rozwojem infrastruktury kulturalnej oraz ochroną i odbudową dziedzictwa kulturowego rozumianego jako rewitalizacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja obiektów kultury materialnej. Realizacja tych działań jako wpływających pozytywnie na wzrost atrakcyjności regionów przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego na tych obszarach, a co za tym idzie na możliwość reorientacji zawodowej osób odchodzących z rybołówstwa poprzez dynamiczny rozwój sektora usług.

Należy promować działalność na małą skalę, nie eksploatującej w nadmierny sposób zasobów znajdujących się w pasie przybrzeżnym. Promowane będą podmioty zajmujące się tradycyjnym rybołówstwem, prowadzące działalność gospodarczą lub działające w ramach małych firm rodzinnych. Zakłada się zwiększenie udziału rybołówstwa przybrzeżnego w porównaniu z rybołówstwem morskim na dużą skalę, najdalej do 12 mil morskich od brzegu.

Rozwój obszarów zależnych od rybołówstwa zostanie osiągnięty poprzez:

- wspieranie lokalnych społeczności rybackich,
- zachowanie tradycyjnego rybołówstwa przybrzeżnego,
- wzrost aktywności gospodarczej obszarów zależnych od rybołówstwa i akwakultury,
- ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego, inwestycje w infrastrukturę kulturalną oraz rozszerzenie oferty kulturalnej regionów.

V. Ochrona i poprawa środowiska naturalnego związanego z sektorem rybactwa

Strategia rozwoju rybołówstwa polskiego to również nacisk na realizację szeregu działań mających na celu ochronę oraz poprawę środowiska naturalnego. Mechanizmy służące temu celowi będą realizowane na kilku płaszczyznach:

- Kontrola zanieczyszczeń pochodzących spoza sektora rybackiego oraz niwelacja ich wpływu,
- Kontrola warunków środowiska wodnego i monitoring naukowy,
- Zarządzanie odpadami i jakością wód poprodukcyjnych,
- Polityka ochrony i poprawy jakości środowiska wodnego i tarlisk,
- Wspomaganie działań mających na celu zachowanie bioróżnorodności oraz restytucji gatunków cennych i chronionych,
- Kontynuacja programu udroźnienia rzek (budowa przepławek) oraz ochrona przed zabudową rzek ważnych dla migracji i tarła gatunków wędrownych.

Polityka ochrony środowiska musi być zintegrowana z polityką rybacką. W tym celu należy stworzyć odpowiednie programy zarządzania oparte na idei zrównoważonego rozwoju, które mają na celu rozwój ekonomiczny sektora, przy równoczesnym utrzymaniu stanu środowiska. W tym celu należy promować wiedzę dotyczącą funkcjonowania ekosystemów wodnych oraz efektów prowadzenia działalności rybackiej na środowisko naturalne, aby w przyszłości zminimalizować wpływ gospodarki rybnej na środowisko.

Szczególne uwagi powinny być skierowane na ograniczenie zanieczyszczeń pochodzące z przemysłu i innych działań poza - rybackich, które mają negatywny wpływ zarówno na środowisko naturalne, jak i na jakość poławianych ryb i stan zasobów. Bezwzględnie musi być prowadzony monitoring wszelkiego typu zanieczyszczeń.

Polska jest zobowiązana do utworzenia na swoim terytorium Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w celu objęcia ochroną 76 typów siedlisk przyrodniczych, 267 gatunków ptaków, 46 gatunków roślin i 88 gatunków zwierząt innych niż ptaki. Obowiązek ten wynika z unijnych dyrektyw tzw. Ptasiej (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków) i Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie odnowy siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz.). Inicjatywa ta sprzyjać będzie zachowaniu bioróżnorodności ptaków, roślin i zwierząt i eliminacji zagrożeń wynikających z intensywnej hodowli i chowu ryb.

Ponadto w trosce o zachowanie równowagi w ekosystemach wodnych, w zakresie akwakultury, mimo konieczności dywersyfikacji produkcji, szczególna ostrożność będzie towarzyszyła wprowadzaniu do chowu i hodowli gatunków obcych oraz takich, które charakteryzują się szczególną ekspansywnością, mogącą zagrażać równowadze biologicznej. Promowane będą gatunki rodzime.

Prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej w wodach morskich i śródlądowych, ma na celu zachowanie równowagi i różnorodności biologicznej w środowisku wodnym. Wzmocnienie nacisku na ochronę środowiska, będzie sprzyjało odnowie zasobów wodnych, poprawie jakości ryb, a tym samym przyczyni się do poprawy konkurencyjności i rentowności sektora.

W portach oraz zakładach przetwórczych wymagane będzie zapewnienie podczyszczania, oczyszczania ścieków lub włączenie do istniejących lub budowanych systemów

podczyszczania lub oczyszczania ścieków. Wymagana będzie również utylizacja odpadów poprodukcyjnych.

Zostaną wprowadzone długoletnie plany odnowy zasobów oraz średnio i długo okresowe plany zarządzania zasobami, aktualizowane corocznie na podstawie informacji o stanie zasobów. Plany te będą uwzględniać stan populacji dla poszczególnych gatunków ryb i będą mieć na celu zwiększenie populacji, przy równoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy poszczególnymi gatunkami.

Przewiduje się kontynuację i wspieranie zarybiania gatunkami cennymi gospodarczo, przyrodniczo oraz zagrożonymi wyginieciem.

Celem zmniejszenia ingerencji sektora rybołówstwa w środowisko naturalne realizowane będą również działania zmierzające do modernizacji floty krajowej oraz do wymiany narzędzi połowowych.

Oprócz zapisów Europejskiego Funduszu Rybackiego, możliwość taka została przewidziana również w zmianie rozporządzenia Rady nr 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (Dz. Urz. WE L 358 z 31.12.2002, str.59) w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa. Dzięki możliwościom stworzonym przez wymienione przepisy, Polska będzie realizowała działania w zakresie wymiany silników na nowe, a dzięki temu bardziej ekologiczne oraz wymiany narzędzi połowowych, co będzie miało pozytywny wydźwięk w odniesieniu do ochrony zasobów.

Inwestycje dokonane w zakresie gospodarki wodno-ściekowej przynoszą coraz większą poprawę jakości śródlądowych wód powierzchniowych. Z budżetu państwa finansowane są coroczne zarybienia smoltami troci i łososi rzek, których wody wpadają do Morza Bałtyckiego. Zarybienia narybkami troci i łososi mają planowy charakter i angażują w ich wykonanie gospodarstwa hodowlane, organizacje zrzeszające wędkarzy i rybaków, przedstawicieli nauki oraz administracji państwowej. Przy współudziale podmiotów uprawnionych do rybactwa dokonano udanej restytucji łososi i troci do kilku rzek północnej Polski. Poza tym od kilku lat rośnie znacznie zarybień dokonywanych przez podmioty uprawnione do rybactwa w śródlądowych wodach powierzchniowych. Dalsza poprawa jakości wód w pozostałych rzekach umożliwi odtworzenie w nich populacji ryb wędrownych, pod warunkiem, że przywrócona zostanie ich drożność i zrehabilitowane zostaną odcinki rzek znanych jako miejsca tarła ryb z gatunków wędrownych.

W poprzednim okresie programowania 2004-2006 dzięki zaangażowaniu administracji regionalnej (województwa samorządowe) i we współpracy z użytkownikami urządzeń wodnych blokujących trasy wędrówek ryb przystąpiono do pierwszych prac mających na celu odtworzenie ciągłości tych dróg migracji. Przyznana pomoc finansowa przerwała dotychczasowe przekonanie o niemożliwości poprawy sytuacji w zakresie przywracania biologicznej ciągłości śródlądowych powierzchniowych wód płynących. Niemniej, zebrane doświadczenia wskazują na konieczność większego aktywnego zaangażowania administracji w projekty służące rekultywacji wody śródlądowych.

VI. Spełnianie wymogów w zakresie inspekcji i kontroli działalności połowowej oraz gromadzenia danych i informacji na temat wspólnej polityki rybołówstwa

W celu zapewnienia skutecznego wdrażania Wspólnej Polityki Rybackiej konieczna jest poprawa kontroli działalności połowowej, systemów monitorowania i kontroli mających zastosowanie do Wspólnej Polityki Rybackiej, oraz właściwe zarządzanie zasobami ludzkimi w celu zwiększenia efektywności działań kontrolnych.

Działania opisane powyżej realizowane będą na następujących płaszczyznach:

1. Zasoby ludzkie:
Docelowo planuje się zwiększenie zatrudnienia w inspektoratach rybołówstwa morskiego tak, aby zapewnić możliwość całodobowej gotowości do podjęcia działań inspekcyjnych.
2. Środki techniczne:
 - a) modernizacja taboru pływającego służb kontrolnych poprzez zakup nowych statków inspekcyjnych, modernizację istniejących, oraz wykorzystanie do działalności kontrolnej statków naukowo-badawczych.
 - b) wdrożenie systemu bezzałogowych jednostek latających do kontroli rybołówstwa na Morzu Bałtyckim.
 - c) wyposażenie terenowych inspektorów rybołówstwa morskiego w mobilne stacje robocze umożliwiające ciągły dostęp do zasobów Systemu Informacji Rybołówstwa Morskiego.
 - d) wdrożenie systemu elektronicznych dzienników połowowych oraz jego integracja z Systemem Informacji Rybołówstwa Morskiego.
 - e) modyfikacja Systemu Informacji Rybołówstwa Morskiego

Niezbędne jest ponadto podniesienie świadomości i zwiększenie wiedzy rybaków, inspektorów oraz ogółu społeczeństwa na temat zasad prowadzenia Wspólnej Polityki Rybackiej. Będzie się to objawiało poprzez:

- a) rozwój praktycznej i technicznej zdolności administracji rybackiej (centralna i terenowa/okręgowa) dla potrzeb kontroli rybołówstwa, w szczególności przestrzeganiu przepisów prawnych dotyczących kontroli, inspekcji i nadzoru rybołówstwa w celu spełnienia wymogów WPR;
- b) podnoszenie świadomości i poziomu wiedzy oraz jej uaktualnienie w odniesieniu do polityki rybackiej UE wśród administracyjnych (lokalnych i okręgowych jednostek samorządowych), społecznych i ekonomicznych partnerów polskiej publicznej administracji rybackiej oraz młodzieży szkolnej i akademickiej, w celu skuteczniejszego planowania i koordynowania kontroli, nadzoru i inspekcji rybołówstwa
- c) promowanie właściwego podejścia przez rybaków do Wspólnej Polityki Rybackiej i ich działań zgodnie z zasadami odpowiedzialnego rybołówstwa.. Prezentacja negatywnych rezultatów praktyk rybackich (przyłowu ryb poniżej określonego rozmiaru, niekompletne sprawozdanie dotyczące połowu, przekroczenie kwot połowowych). Publikowanie wykładów i prezentacja sprawozdań

w środowisku rybackim w celu podniesienia poziomu ich wiedzy i współodpowiedzialności za zasoby naturalne.

Opisane wyżej cele odnoszące się do środków technicznych jak i do zwiększenia świadomości będą realizowane zgodnie rozporządzeniem Rady (WE) nr 861/2006 z dnia 22 maja 2006 r. ustanawiające wspólnotowe środki finansowe na rzecz wdrażania wspólnej polityki rybołówstwa oraz w obszarze prawa morza (Dz. Urz. WE L 160 z 14.06.2006, str. 1) ustanawiającym wspólnotowe środki finansowe na rzecz wdrażania Wspólnej Polityki Rybackiej i w obszarze prawa morza.

Rejestr Statków Rybackich

W zakresie gromadzenia danych i informacji na temat Wspólnej Polityki Rybołówstwa, prowadzony jest Krajowy Rejestr Statków Rybackich zgodnie z zapisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 26/2004 z dnia 30 grudnia 2003 r. dotyczącym rejestru statków rybackich Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 5 z 09.01.2004, str.25).

VII. Działania na rzecz wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013

Priorytety i cele polskiego sektora rybackiego w okresie programowania 2007-2013 omówione w niniejszym opracowaniu opracowane zostały przez Departament Rybołówstwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W trakcie prac nad tym dokumentem Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi powołał Zespół ds. Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013. W skład Zespołu wchodził przedstawiciele 37 jednostek (ministerstw, jednostek samorządu terytorialnego, jednostek naukowo – badawczych, przetwórców, przedstawicieli rybołówstwa morskiego, śródlądowego i akwakultury).

Podczas spotkań, które odbyły się w dniach: 8 marca 2005 w Warszawie, 13 maja 2005 w Warszawie, 27 czerwca 2005 w Warszawie oraz 17-18 sierpnia 2005 w Gdyni, Zespół opiniował projekt sporządzony w Departamencie Rybołówstwa, nanosząc poprawki oraz dokonując w nim zmian.

Podczas wspomnianego wyżej dwudniowego posiedzenia Zespołu ds. SRR 2007-2013, które odbyło się 17-18 sierpnia 2005 r., treść projektu została zaopiniowana pozytywnie przez partnerów społeczno - gospodarczych.

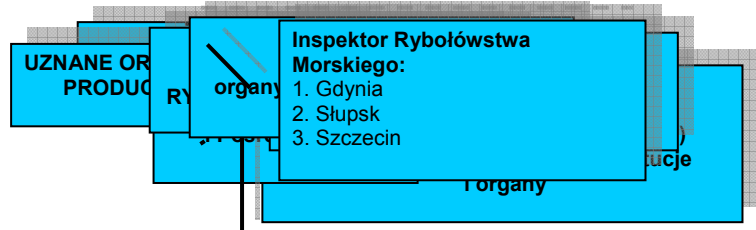
W związku z powyższym, w dniu 25 sierpnia 2005 r., projekt Strategii został przedłożony pod obrady Kierownictwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. We wrześniu 2005 r. projekt Strategii został zaakceptowany w pierwszej kolejności przez Kierownictwo Resortu, a następnie przez Radę Ministrów.

W skład ww. Zespołu wchodził przedstawiciele następujących jednostek:

- 1) Akademii Morskiej w Szczecinie,
- 2) Akademii Rolniczej w Krakowie,
- 3) Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- 4) Departamentu Rybołówstwa MRiRW,
- 5) Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW,
- 6) Departamentu Infrastruktury Wsi i Komunikacji Społecznej MRiRW,
- 7) Departamentu Instytucji Płatniczej - Ministerstwo Finansów,

- 8) Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwo Gospodarki i Pracy,
- 9) Departamentu Transportu Morskiego - Ministerstwa Infrastruktury,
- 10) Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa,
- 11) Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie,
- 12) Krajowej Izby Producentów Ryb w Ustce,
- 13) Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,
- 14) Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni,
- 15) NSZZ Solidarność,
- 16) Ogólnopolskiego Związku Pracodawców Rybackich w Toruniu,
- 17) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
- 18) Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Dzierżawców i Administratorów Nieruchomości Rybackich Skarbu Państwa,
- 19) Okręgowego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego w Gdyni,
- 20) Okręgowego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego w Słupsku,
- 21) Okręgowego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie,
- 22) Organizacji Pracodawców Producentów Ryb Śródlądowych w Toruniu,
- 23) Polskiego Związku Wędkarskiego,
- 24) Polskiego Stowarzyszenia Przetwórców Ryb w Koszalinie,
- 25) Polskiego Towarzystwa Rybackiego w Poznaniu,
- 26) Północnoatlantyckiej Organizacji Producentów,
- 27) PPiUR Szkuner,
- 28) PPPiH Dalmor S.A.,
- 29) Stowarzyszenia Armatorów Rybackich w Kołobrzegu,
- 30) Stowarzyszenia Rybactwa Dolnej i Środkowej Wisły,
- 31) Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie,
- 32) WWF Polska,
- 33) Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego,
- 34) Zrzeszenia Producentów Ryb w Katowicach,
- 35) Zrzeszenia Rybaków Morskich w Gdyni,
- 36) Związku Producentów Ryb w Poznaniu,
- 37) Związku Województw Rzeczpospolitej Polskiej.

Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013 będzie wdrażana i monitorowana w oparciu o przedstawiony poniżej system instytucjonalny. Szczegóły w tym zakresie SRR 2007-2013 zostaną określone w ustawie o wspieraniu rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego.

VIII. Synergia z innymi narzędziami Wspólnoty

- zapewnienie koordynacji pomiędzy programami operacyjnymi realizowanymi w ramach NSRO, a programami operacyjnymi współfinansowanymi przez EFROW i EFR

Dla efektywnego osiągnięcia celów określonych w ramach Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013, spójności realizacji tych celów z innymi narzędziami Wspólnoty, konieczna jest ich odpowiednia koordynacja.

Będzie ona zapewniona dzięki powołaniu przez Prezesa Rady Ministrów zespołu pod przewodnictwem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w skład którego wejdą przedstawiciele wszystkich Instytucji Zarządzających i Pośredniczących dla programów operacyjnych oraz ministrów odpowiadających za poszczególne obszary objęte działalnością programów operacyjnych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

Zadania zespołu obejmować będą bieżący monitoring stanu realizacji programów operacyjnych (w tym wypełniania zasady n+2 i n+3) i podejmowania wynikających z niego decyzji.

Ponadto, celem prawidłowej realizacji funkcji koordynacji polityk horyzontalnych, jak i strategicznego monitorowania i oceny realizacji NSRO zostanie utworzony Komitet Koordynacyjny (KK) pod przewodnictwem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, złożony z przedstawicieli ministrów zaangażowanych w realizację poszczególnych programów operacyjnych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, marszałków województw, wojewodów, przedstawicieli zrzeszeń jednostek samorządu terytorialnego i przedstawicieli partnerów społecznych (organizacje zrzeszone w

Komisji Trójstronnej, organizacje pozarządowe, inne). W obradach Komitetu mogą również brać udział, z głosem doradczym, przedstawiciele Komisji Europejskiej oraz przedstawiciele EBI i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI).

W obszarze koordynacji polityk horyzontalnych KK będzie monitorował realizację polityk należących do polityki rozwoju, w szczególności polityki konkurencyjności, spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. KK będzie formułował opinie i rekomendacje na temat przebiegu wdrażania polityk horyzontalnych w celu zapewnienia spójnej realizacji polityki rozwoju.

KK będzie spotykał się zasadniczo co 6 miesięcy i będzie dokonywał okresowego przeglądu stanu realizacji NSRO. Do jego zadań będzie należało w szczególności:

- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego rekomendacji dotyczących przebiegu realizacji NSRO oraz poszczególnych programów operacyjnych na podstawie raportów i sprawozdań monitorujących,
- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego rekomendacji wynikających z badań ewaluacyjnych,
- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego wniosków i rekomendacji wynikających z corocznych informacji na temat zgodności działań realizowanych w ramach programów operacyjnych z odpowiednimi politykami Wspólnoty,
- opiniowanie propozycji modyfikacji systemu realizacji NSRO i jego usprawnień, wynikających z powyższych analiz, raportów i informacji, przedstawianych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w szczególności dotyczących ewentualnych przesunięć środków pomiędzy programami operacyjnymi, a także wykorzystania *krajowej rezerwy wykonania*,
- wydawanie opinii na temat zgodności operacji realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych z operacjami realizowanymi w ramach regionalnych programów operacyjnych,
- wydawanie opinii na temat zgodności operacji realizowanych w ramach NSRO z działaniami finansowanymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybackiej oraz z środków innych instrumentów strukturalnych.

Zapisy rozporządzeń na lata 2007-2013 zobowiązują państwa członkowskie do przestrzegania zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz włączania tej zasady w główny nurt polityk. W ramach NSRO zasada *gender mainstreaming* będzie wdrażana na każdym etapie realizacji i odnosić się będzie do wszystkich programów operacyjnych. Dlatego też jednym z zadań KK będzie monitorowanie stosowania tej zasady w ramach wszystkich programów operacyjnych. KK będzie także monitorował stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju w realizacji wszystkich programów operacyjnych.

- spójność pomiędzy programami operacyjnymi realizowanymi w ramach NSRO a programami operacyjnymi współfinansowanymi przez EFRROW oraz działaniami realizowanymi przez EBI i innymi instrumentami finansowymi

Poza koordynacją w ramach Komitetu prowadzone będą także inne działania mające na celu zapewnienie spójności pomiędzy różnymi programami i instrumentami współfinansującymi przedsięwzięcia rozwojowe. Działania te obejmują:

- wydawanie opinii przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na temat komplementarności projektów programów oraz propozycji ich modyfikacji w obszarze

Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej z działaniami realizowanymi w ramach NSRO,

- uczestnictwo przedstawicieli wszystkich ww. ministrów w pracach komitetów monitorujących lub innych odpowiednich gremiów powołanych w ramach systemów realizacji NSRO, EFRROW, EFR,
- uzgadnianie przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych propozycji dotyczących zaciągania pożyczek i kredytów lub innych form współpracy z EBI i międzynarodowymi instytucjami finansowymi (MIF) w zakresie finansowania przedsięwzięć objętych polityką spójności,
- opiniowanie przez zainteresowanych ministrów – w zakresie wpływu na ww. obszary odpowiedzialności – rocznych sprawozdań z realizacji odpowiednich programów operacyjnych i informacji o wykorzystaniu kredytów i innych instrumentów finansowych z EBI i innych MIF oraz proponowanie ewentualnych modyfikacji programów operacyjnych,
- przedstawianie przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego Prezesowi Rady Ministrów corocznych informacji o przebiegu procesu koordynacji z propozycjami ewentualnych rozwiązań służących jego usprawnieniu.

Synergia z innymi narzędziami wspólnoty przejawiać się będzie również poprzez:

- udzielanie pomocy finansowej, opisanym w rozdziale IV Strategii, uznanym organizacjom producentów z tytułu przygotowania zatwierdzonego następnie przez ministra programu operacyjnego na dany rok. Ponadto, organizacje te mogą uzyskiwać dofinansowanie z tytułu działań interwencyjnych prowadzonych na rynku produktów rybnych, tzn.: rekompensaty finansowe za wycofanie produktów rybnych, pomoc finansową na utrwalanie i przechowywanie produktów rybnych, zryczałtowaną pomoc finansową za niezależne wycofanie produktów rybnych oraz pomoc finansową na prywatne składowanie.

Pierwotnie wszystkie powyższe wydatki podlegały zasadom określonym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1258/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. WE L 160 z 26.06.1999, str. 103) i finansowane były z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – SG EFOiGR (Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund). Powyższe rozporządzenie zostało uchylone rozporządzeniem Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. WE L 209 z 11.08.2005, str. 1), którym ustanowiono Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji – EFRG (European Agricultural Guarantee Fund). Od dnia 16 października 2006 r. w odniesieniu do wydatków związanych z rynkami rybołówstwa stosowane są przepisy dotyczące nowego funduszu, w związku z czym **obecnie wszystkie powyższe wydatki finansowane są w sposób scentralizowany przez EFRG.**

- realizacja celów w zakresie spełniania wymogów Wspólnej Polityki Rybackiej w zakresie kontroli działalności połowowej zgodnie rozporządzeniem Rady (WE) nr 861/2006 z dnia 22 maja 2006 r. ustanawiającym wspólnotowe środki finansowe na rzecz wdrażania Wspólnej Polityki Rybackiej i w obszarze prawa morza.

IX. Linia demarkacyjna

Celem zapobieżenia finansowaniu tych samych obszarów wymagających wsparcia z kilku różnych instrumentów finansowych Wspólnoty jednocześnie, w wyniku prowadzonego dialogu między instytucjami zarządzającymi programami operacyjnymi na lata 2007-2013, ustanowiona zostanie linia demarkacyjna. Jej wyznacznikami będą przede

wszystkim: obszar (terytorium kraju), który obejmie pomoc finansowa udzielana w ramach EFR oraz rodzaj beneficjenta.

Pomocą finansową udzielaną w ramach EFR będą objęte w szczególności obszary województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz warmińsko-mazurskiego, czyli te na których skupiona jest największa liczba osób trudniących się rybaństwem. Nie będzie jednak tylko do nich ograniczona. Przy udzielaniu pomocy z EFR państwo będzie bowiem kierować się celem jakiego ma służyć wymieniona pomoc finansowa, czyli również rodzajem planowanego przedsięwzięcia i rodzajem ubiegającego się o nią beneficjenta. Tak będzie m.in. w przypadku osi priorytetowej IV, gdzie decydującym będzie nie - określony obszar kraju, a beneficjent, który będzie chciał przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa przy pomocy instrumentów przewidzianych w ramach osi IV Europejskiego Funduszu Rybackiego (rozmişczenie na terenie kraju osób trudniących się rybactwem obrazują złączona do Strategii mapy).

W przypadku osi IV mamy do czynienia z tzw. *obszarami zależnymi od rybactwa*, które zostaną przez Polskę zdefiniowane na poziomie Programu Operacyjnego.

EFR wskazuje, iż obszarem zależnym od rybactwa jest obszar obejmujący brzeg morza lub jeziora lub obejmujący stawy lub estuarium rzeczne i charakteryzujący się wysokim poziomem zatrudnienia w sektorze rybactwa. Obszar taki, wybierany jako cel pomocy ma ograniczoną wielkość i co do zasady jest mniejszy niż NUTS poziom 3 wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych. Obszar ten powinien być odpowiednio spójny pod względem geograficznym, gospodarczym i społecznym.

Beneficjentami pomocy z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego będą osoby fizyczne lub prawne. Szczegółowe informacje na ten temat oraz kryteria dostępu zostaną sprecyzowane w ustawie o wspieraniu rozwoju sektora rybactwa z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego.

X. Środki finansowe przewidziane na realizację Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013

STRATEGIA ROZWOJU RYBOŁÓWSTWA 2007-2013					
PRIORYTETY	WKŁAD PUBLICZNY				
	OGÓŁEM	WKŁAD EFR	WKŁAD KRAJOWY	STOPIEŃ WSPÓŁFINANSOWANIA Z EFR*	STOPIEŃ WSPÓŁFINANSOWANIA WKŁAD KRAJOWY*
	a=(b+c)	(b)	(c)	(d)=(b)/(a)*100	e=(c)/(a)*100
WSZYSTKIE	869 054 682,67	651 791 012,00	217 263 670,67	75*	25

Obok środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Rybackiego realizacji Strategii służyć będą także środki na:

- funkcjonowanie uznanych organizacji producentów zgodnie z *rozporządzeniem Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej* (Dz. Urz. WE L 209 z 11.08.2005, str. 1), którym ustanowiono Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji – EFRG (European Agricultural Guarantee Fund) oraz
- realizację celów odnoszących się do spełniania wymogów Wspólnej Polityki Rybackiej w zakresie działalności połowowej przewidziane rozporządzeniem Rady (WE) nr 861/2006 z dnia 22 maja 2006 r. ustanawiającym wspólnotowe środki finansowe na rzecz wdrażania Wspólnej Polityki Rybackiej i w obszarze prawa morza

* wymieniony udział dofinansowania z EFR, może ulec zmianie zgodnie z art. 53 ust. 7

XI. WSKAŹNIKI

Przedstawione w niniejszym rozdziale wskaźniki wskazują na sytuację sektora w roku bazowym tj. 2006. Nie zawierają one prognozy na lata przyszłe, która zostanie przedstawiona w Programie Operacyjnym.

OBSZAR I - Zrównoważona eksploatacja zasobów rybackich

Wskaźnik:

- 1.1. liczba statków
- 1.2. tonaż (GT)
- 1.3. moc (kw)

Uzasadnienie: wskaźnik obrazuje proces dostosowywania krajowej floty rybackiej do zasobów w podziale na rodzaj jednostek:

Wymiary jednostki	Rodzaj jednostki
poniżej 10 m	łódzie rybackie
10 m – 14,49 m	
15 m – 19,49 m	kutry rybackie
19,5 m – 25,00 m	
pow. 25 m*	

* statki powyżej 50 m długości należą do floty dalekomorskiej i dokonują połowów wyłącznie poza Morzem Bałtyckim

Źródło informacji: Departament Rybołówstwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wskaźnik 1.1. – Liczba statków

Długość statków rybackich (m)	Liczba wszystkich statków rybackich (01.05.2004 r.)	Liczba statków rybackich wycofanych z pomocą finansową (01.01.2007 r.)	Udział (%) statków rybackich wycofanych z pomocą finansową	Liczba Statków rybackich na dzień 01.01.2007 r.*
poniżej 10 m	714	164	22,97	534
10 – 14,49	149	30	20,13	123
15 – 19,49	201	84	41,79	113
19,5 – 25,00	119	73	61,34	46
pow. 25 m	97	30	30,93	65
RAZEM	1280	381	29,77	881

* Liczba statków na dzień 01.01.2007 r. została uzyskana po pomniejszeniu o liczbę statków wycofanych z pomocą publiczną oraz inne formy wycofania bez pomocy publicznej (w tym wycofania będące wynikiem zdarzeń losowych)

Wskaźnik 1.2. – Tonaż statków

Długość statków rybackich (m)	GT wszystkich statków rybackich (01.05.2004 r.)	GT statków rybackich wycofanych z pomocą finansową (01.01.2007 r.)	GT statków rybackich wycofanych z pomocą finansową (%)	GT statków rybackich na dzień 01.01.2007 r. (ogółem)*
poniżej 10 m	2 702,44	695,99	25,75	2 003,46
10 – 14,49	2 331,88	423,21	18,15	1 968,09

15 – 19,49	7 458,13	3 100,00	41,57	4 189,13
19,5 - 25,00	10 685,00	6 718,00	62,87	3 931,00
pow. 25 m	24 138,31	7 903,00	32,74	19 501,00
RAZEM	47 315,76	18 840,20	39,82	31 592,68

Wskaźnik 1.3. – Moc silników statków

Długość statków rybackich (m)	kW wszystkich statków (01.05.2004 r.)	kW statków wycofanych z pomocą finansową (01.01.2007 r.)	kW statków wycofanych z pomocą finansową (%)	kW statków na dzień 01.01.2007 r. (ogółem)*
poniżej 10 m	25 864,87	6 947,48	26,86	19 289,53
10 – 14,49	13 512,10	2 503,20	18,53	11 510,86
15 – 19,49	29 620,00	12 396,20	41,85	17 659,90
19,5 – 25,00	29 403,90	16 965,50	57,70	12 728,00
pow. 25	52 722,40	15 688,40	29,76	38 669,60
RAZEM	151 123,27	54 500,78	36,06	99 857,89

OBSZAR II – Rozwój i konkurencyjność sektora rybackiego

Wskaźniki:

1. Stopa pokrycia konsumpcji krajowej

Wskaźnik obrazuje stopień w jakim zapotrzebowanie konsumentów w kraju na produkty rybołówstwa zaspokajane jest przez podaż.

Sposób wyliczenia wskaźnika:

$$\text{stopa pokrycia konsumpcji krajowej} = \text{produkcja ogółem} / \text{popyt wewnętrzny}$$

produkcja = wyładunki + produkcja w akwakulturze

popyt wewnętrzny = wyładunki* + produkcja w akwakulturze + Import – Export

dane za 2006 r. wg wagi (w tys. ton)

źródło: MRiRW

produkcja w akwakulturze = 35,8

wyładunki* = 122

produkcja = 157,8

popyt wewnętrzny = 446,6

stopa pokrycia konsumpcji krajowej = 35,33 %

* wyładunki tylko produktów konsumpcyjnych

2. Stopa udziału produkcji akwakultury w produkcji sektora rybackiego ogółem

Wskaźnik obrazuje stopień udziału produkcji akwakultury w produkcji sektora rybackiego ogółem.

Sposób wyliczenia wskaźnika:

$$\text{Stopa udziału produkcji akwakultury} = \text{produkcja w akwakulturze} / \text{wyładunki} + \text{produkcja w akwakulturze}$$

produkcja w akwakulturze = 35,8
wyładunki + produkcja w akwakulturze = 120,9 + 21,7 + 35,8 = 178,4
stopa udziału produkcji akwakultury = 35,8/178,4 = 20,06 %
źródło: MRiRW
dane za 2006 r. wg wagi (w tys. ton)

3. Wielkość i wartość produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie

Wskaźnik obrazuje produkcję przetwórstwa rybnego na lądzie.

Źródło: MRiRW

Dane za 2006 r. na podstawie prognoz, z uwagi na fakt, iż za 2006 r. nie zostały jeszcze uzyskane dane ostateczne.

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006 S
Wielkość produkcji (tys. ton)	273,2	274,0	309,1	348,2	400,0
Wartość produkcji (mln zł)	2 014	2 300	2 850	3 300	4 300

4. Wskaźnik obrazujący obroty w handlu zagranicznym produktów sektora rybackiego

Wskaźnik: saldo handlu zagranicznego produktów sektora rybackiego

Źródło: MRiRW

dane za 2006 r. wg wagi (w tys. ton)

Sposób wyliczenia wskaźnika:

$$\text{Saldo handlu zagranicznego} = \text{Export} - \text{Import}$$

Export = 284,8

Import = 573,6

Saldo handlu zagranicznego = 284,8 – 573,6 = 288,8 tys. ton

OBSZAR III Struktura sektora i jego otoczenie gospodarcze

Wskaźniki:

1. Liczba uznanych organizacji producentów

Źródło: MRiRW

Dane na 2006 r.

Liczba uznanych organizacji producentów: 6

2. Liczba statków w uznanych organizacjach producentów

Źródło: MRiRW

Dane na 2006 r.

Liczba statków w uznanych organizacjach producentów: 59

OBSZAR IV Rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Z uwagi na fakt, iż na poziomie Strategii obszary zależne od rybactwa nie zostały wyznaczone, wskaźniki w tym obszarze zostaną zawarte w Programie Operacyjnym.

OBSZAR V Kapitał ludzki i polityki wspólnotowe

Wskaźnik: Wielkość zatrudnienia w sektorze rybactwa

Źródło: MIR, IRŚ

Dane na 2006 r.

Wskaźnik obrazuje wielkość zatrudnienia w poszczególnych podsektorach sektora rybactwa oraz tam gdzie to możliwe, z wyszczególnieniem podziału na kobiety i mężczyzn.

opis wskaźnika	jednostka	wartość w roku bazowym (2006)	źródło danych
wielkość zatrudnienia w podsektorze rybołówstwa morskigo (zatrudnieni na statkach rybackich), w tym: *	osoba	2 730	MIR
Kobiety	osoba	60	MIR
Mężczyźni	osoba	2 670	MIR
wielkość zatrudnienia w rybactwie śródlądowym , w tym: *	osoba	4 280	IRŚ
Kobiety	osoba	bd	IRŚ
Mężczyźni	osoba	bd	IRŚ
wielkość zatrudnienia w przetwórstwie , w tym: *	osoba	16 000	MIR
Kobiety	osoba	10 200	MIR
Mężczyźni	osoba	4 800	MIR
OGÓLEM zatrudnienie w sektorze	osoba	21 700	MIR/ IRŚ
województwo zachodniopomorskie	osoba	4 900	MIR/ IRŚ
województwo pomorskie	osoba	7 300	MIR/ IRŚ
województwo warmińsko-mazurskie	osoba	700	MIR/ IRŚ
pozostały obszar kraju	osoba	8 800	MIR/ IRŚ

* dane wyliczone szacunkowo

OBSZAR VI – Zarządzanie Wspólnotową Polityką Rybacką

Wskaźnik: nakłady finansowe na funkcjonowanie Okręgowych Inspektoratów Rybołówstwa Morskigo w 2006 r.

Źródło: ustawa budżetowa na 2006 r.

Wskaźnik obrazuje wysokość nakładów finansowych przeznaczonych w budżecie państwa (część 32 – Rolnictwo dział 050 – Rybołówstwo i rybactwo: Inspektoraty Rybołówstwa Morskigo) na 2006 r. na funkcjonowanie Okręgowych Inspektoratów Rybołówstwa Morskigo.

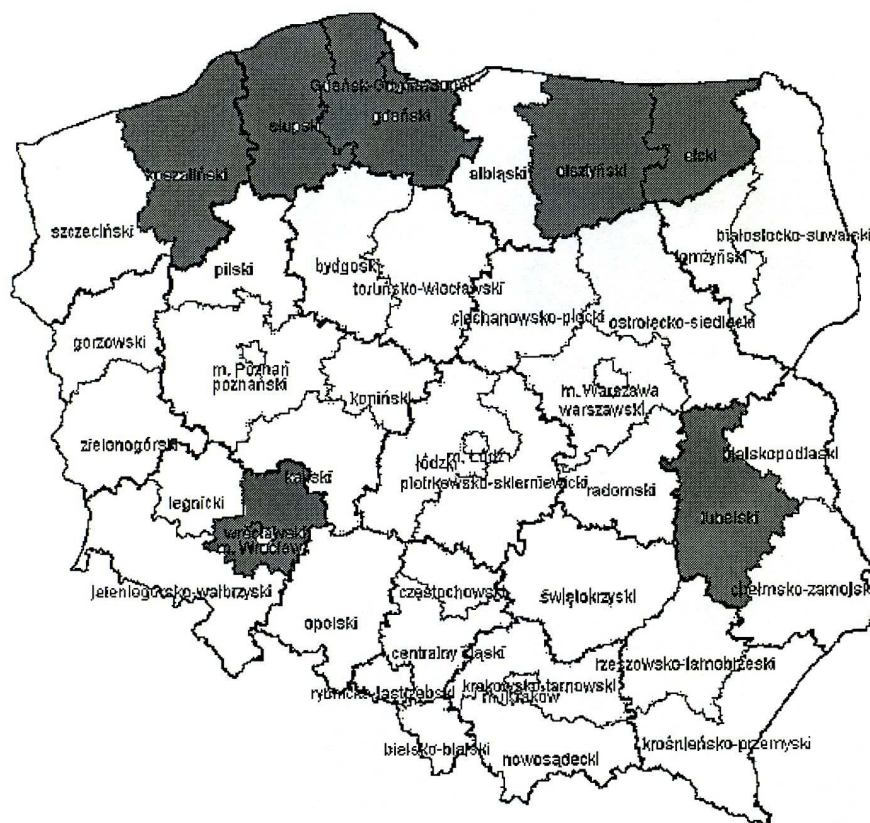
Środki finansowe na funkcjonowanie ww. Inspektoratów: 8 296 000 zł.

XII. ZAŁĄCZNIKI

1. Liczba osób pracujących w sekcji „Rybacko” zgodnie z PKD* (Polska Klasyfikacja Działalności)

w liczbie pracujących ogółem wg podregionów, według stanu w dniu 31.12.2005 r. (dane na podstawie rocznika statystycznego)

Zatrudnienie powyżej 100 osób

* **Klasyfikacja PKD** została wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. (Dz. U. Nr 33, poz. 289, z późn. zm.) do stosowania w statystyce, ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej. Zastąpiła ona klasyfikację wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 1997 r. (Dz. U. Nr 128, poz. 829, z późn. zm.).

Tabela 1. Całkowita wielkość wyladunków organizmów morskich złowionych przez polskie jednostki w 2006 r. (Porty krajowe)

Skrót	Nazwa portu	Wyladunki organizmów morskich w relacji pełnej ogółem (t)	Skrót	Nazwa portu	Wyladunki organizmów morskich w relacji pełnej ogółem (t)
KOL	Kołobrzeg	26 922,470	USM	Ustronie Morskie	87,056
HEL	Hel	13 934,457	OKS	Oksywie	84,140
WLA	Władysławowo	12 796,586	SOP	Sopot	83,093
UST	Ustka	8 485,297	MEC	Mechelinki	79,918
DAR	Darłowo	2 427,476	DĘB	Dębki	78,032
DZI	Dziwnów	2 028,997	KAM	Kamień Pomorski	77,558
LEB	Leba	1 985,813	REW	Rewa	66,431
ŚWI	Świnoujście	1 966,510	DWI	Dźwirzyno	61,021
JAS	Jastarnia	1 002,134	ROW	Rowy	60,771
MRZ	Mrzeżyno	865,761	PRZ	Świnoujście-Przytór	54,161
TRB	Trzebież	786,394	DBK	Dąbki	54,009
PAS	Nowa Pasłęka	504,015	SUC	Suchacz	49,626
ZAG	Górki Zachodnie	490,519	WSG	Górki Wschodnie	43,775
GDY	Gdynia	419,564	KMN	Kamienica Elbląska	24,933
PIA	Piaski II	385,813	KRM	Krynica Morska I	22,998
MIZ	Międzyzdroje	370,714	PUC	Puck	21,479
CHY	Chłopy	350,351	SZT	Sztutowo	21,354
LBN	Lubiń	249,058	JEL	Jelitkowo	21,177
FRO	Frombork	223,707	SWA	Swarzewo	18,213
TOL	Tolkmicko	208,490	STE	Stegna	16,956
KRM	Krynica Morska II	198,689	OBL	Obłuże	13,075
RWL	Rewal	197,916	MIK	Mikoszewo	8,509
KĄT	Kąty Rybackie I	190,122	MIW	Międzywodzie	3,442
KUŻ	Kuźnica	185,303	CHŁ	Chłapowo	2,620
STP	Stepnica	168,445	CHA	Chałupy	2,007
NIE	Niechorze	159,718	LBC	Lubczyna	1,103
KRS	Świnoujście-Karsibór	159,658	GĄS	Gąski	0,000
JAR	Jarosławiec	152,980	KAR	Karwia	0,000
PIA	Piaski I	139,684	OSŁ	Oslonino	0,000
KĄT	Kąty Rybackie II	138,911	SAR	Sarbinowo	0,000
DĄB	Szczecin-Dąbie	135,940	SZN	Szczecin	0,000
ORŁ	Orłowo	135,664	WAP	Wapnica	0,000
GDA	Gdańsk	132,420	-	Sierosław	
WAR	Nowe Warpno	119,973	-	Chrząszczewo	
STŁ	Szczecin-Stołczyn	115,343	-	Świnoujście-Ognica	
UNI	Unieście	111,242			
WOL	Wolin	96,435			
SWB	Świbno	95,724			
JAN	Jantar	88,449			

Tabela 2. Struktura wyladunków w wybranych portach krajowych (2006 r.)

Gatunek organizmu morskiego (t) i (szt.) (wyladunki w relacji pełnej)	Nazwa portu								
	Kołobrzeg	Hel	Władysławowo	Ustka	Darłowo	Dziwnów	Świnoujście	Łeba	Jastarnia
Belona	0,255	0,340	0,000	0,000	0,000	0,014	0,105	0,000	2,769
Babkowate	0,000	0,000	1,660	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Dorsz	2 181,382	663,219	3 349,686	2 702,462	1 171,975	467,078	397,147	1 032,097	658,013
Gładzica	20,898	0,000	0,000	2,875	0,517	0,106	13,000	0,060	0,253
Jazgarz	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,136	0,000	0,000
Leszcz	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,104	0,023	0,000
Łosoś atlantycki (szt.)	20,000	3 469,000	2 652,000	6 312,000	550,000	20,000	2,000	106,000	³ 939,000
Miętus	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,188	0,000	0,000
Okoń	0,317	2,170	0,316	0,060	0,000	7,251	87,411	3,728	1,475
Pstrąg tęczowy (szt.)	0,000	1,000	0,000	2,000	28,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Płoc	0,032	0,000	0,000	0,000	0,002	0,011	25,192	0,346	0,000
Sandacz	0,648	0,000	0,005	0,250	0,012	24,919	2,957	1,329	0,000
Sieja	0,003	0,000	0,000	0,000	0,002	0,002	0,216	0,008	0,000
Śledź	12 384,529	502,293	1 806,335	2 267,703	646,133	209,641	988,735	0,287	107,816
Stornia	3 388,942	105,562	277,054	458,046	285,293	1 267,015	447,343	913,944	111,485
Szprot	8 720,875	12 573,327	7 278,125	2 840,550	287,875	0,000	0,000	21,450	1,375
Troć wędrowna (szt.)	444,000	17 808,000	16 714,000	43 855,000	8 180,000	22,000	8,000	255,000	²¹ 147,000
Turbot	1,921	1,739	5,478	11,212	0,664	51,028	2,042	11,096	0,968
Węgorz	0,430	0,199	0,442	0,014	0,055	0,710	0,247	0,000	4,614
Węgorzyca	0,000	0,497	0,018	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,530
Witlinek	220,285	0,000	0,000	1,452	0,000	0,000	0,695	0,000	0,000

Tabela 3. Całkowita wielkość wyladunków organizmów morskich złowionych przez polskie jednostki w 2006 r. (Porty zagraniczne)

Kraj wyladunku	Nazwa portu	Wyladunki organizmów morskich ogółem (t) (w relacji pełnej)
DEU	Cuxhaven	1 546,347
DEU	Sassnitz	594,303
DNK	Koge	1 068,756
DNK	Ronne	26,493
DNK	Skagen	365,560
DNK	Tejn	6,142
DNK	Nexo	15 654,000
DNK	bd.	5 061,592
FRO	Fuglafjordur	1 833,504
GBR	Lerwick	1 685,546
GBR	Peterhead	979,206
ISL	Akeryri	4 668,264
ISL	Hafnarfjordur	1 988,693
ISL	Neskaupstadur	1 179,800
ISL	Seydisfjordur	1 008,681
NOR	Karmsund-Husey	124,518
RUS	Pioniersk	1 998,339
SWE	Karlskrona	13,455
JPN	bd.	4 049,340
KOR	bd.	1 127,316
URY	Montevideo	193,999

Tabela 4. Obroty handlu zagranicznego rybami i przetworami rybnymi

Lata	Eksport						Import		Saldo
	Eksport z łądu		Eksport z burt statków		Eksport ogółem		tys. ton	mln EUR	
	tys. ton	mln EUR	tys. ton	mln EUR	tys. ton	mln EUR			mln EUR
2004	126,9	345,6	48,5	11,0	175,4	356,6	284,1	401,5	-44,9
I-VI 2005	75,6	212,5	44,4	7,5	120,0	220,0	136,8	223,7	-3,7
I-IX 2005	110,5	319,2	47,0	11,0	157,5	330,2	207,7	349,4	-19,2
2005	159,5	486,5	47,7	11,4	207,2	487,9	313,2	547,6	-59,7
I-VI 2006	111,5	299,3	34,5	10,0 S	146,0	307,1	165,1	324,4	-17,3
I-IX 2006	146,4	433,0	38,5 S	13,0 S	184,9	446,0	233,1	467,2	-21,2
2006 S	204,9	627,6	40,0	14,0	244,9	641,6	348,7	708,3	-66,7
I-VI 2007 P	105,5	315,4	32,0	8,5	137,5	323,9	170,0	343,4	-19,5

* dane z 2006 r. są wynikami wstępnymi.

S – szacunek IERiGŻ - PIB; P – prognoza IERiGŻ - PIB

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CAAC, CIHZ, MF i MRiRW.

Tabela 5. Eksport ryb i przetworów rybnych według grup towarowych*

Grupy towarowe	2004	2005			2006**			2007
	I-XII	I-VI	I-IX	I-XII	I-IV	I-IX	I-XII S	I-VI P
	tys. ton							
Razem	126,9	75,6	110,5	159,5	111,5	146,4	204,9	105,5
Ryby żywe	1,1	0,3	0,5	0,8	0,3	0,5	0,8	0,4
Ryby świeże lub chłodzone	8,3	9,1	9,5	9,9	10,4	10,8	11,5	9,0
Ryby mrożone	10,0	7,4	10,5	13,3	7,6	9,4	12,0	7,0
Filety i mięso rybne	30,6	17,8	24,0	32,8	19,9	25,5	34,5	19,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	11,7	9,0	13,8	22,0	12,1	17,5	27,5	13,0
Skorupiaki	0,7	0,3	0,4	0,5	0,8	1,0	1,3	0,7
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	0,6	0,3	0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	0,4
Odpadki rybne	4,7	1,7	4,1	7,2	20,5	23,4	30,0	15,0
Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	47,4	25,0	39,0	60,3	33,3	48,8	73,0	35,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	1,9	0,9	1,3	1,9	1,0	1,5	2,1	1,0
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	9,8	3,9	6,6	10,4	5,2	7,4	11,5	5,0
	mln EUR							
Razem	345,6	212,5	319,2	486,5	299,3	433,0	627,6	315,4
Ryby żywe	2,3	0,6	1,1	1,8	0,9	1,4	2,2	1,2
Ryby świeże lub chłodzone	8,0	4,3	5,3	6,4	5,2	6,3	6,7	5,0
Ryby mrożone	7,0	5,2	7,7	9,3	6,2	7,7	10,0	5,6
Filety i mięso rybne	111,0	65,6	90,3	128,3	83,3	108,4	145,0	82,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	94,5	71,2	112,2	181,5	110,3	172,8	265,0	123,0
Skorupiaki	2,1	0,6	0,9	1,2	1,1	1,4	1,9	1,2
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	2,8	1,0	1,6	2,0	1,2	2,1	2,4	1,4
Odpadki rybne	0,9	0,3	0,5	0,7	2,2	2,5	3,2	1,8

Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	95,8	53,7	84,4	133,5	78,8	115,5	170,0	84,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	16,9	8,3	12,3	17,0	7,7	11,6	16,0	7,8
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	4,3	1,7	3,0	4,8	2,3	3,4	5,2	2,4

* bez eksportu z burt statków **dane wstępne, S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CAAC, CIHZ, MF oraz MRiRW.

Tabela 6. Import ryb i przetworów rybnych według grup towarowych

Grupy towarowe	2004	2005			2006*			2007
	I-XII	I-VI	I-IX	I-XII	I-IV	I-IX	I-XII S	I-VI P
	tys. ton							
Razem	284,1	136,8	207,7	313,2	165,1	233,1	348,7	170,0
Ryby żywe	2,9	0,5	0,6	1,8	0,4	0,5	1,7	0,5
Ryby świeże lub chłodzone	25,8	15,2	25,0	40,7	28,5	39,6	62,0	32,0
Ryby mrożone	71,9	38,3	54,4	73,8	36,7	52,5	71,0	38,0
Filety i mięso rybne	130,1	55,3	84,0	135,0	72,2	99,2	155,0	70,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	0,4	0,2	0,2	0,5	0,3	0,4	1,0	0,3
Skorupiaki	5,3	2,5	3,8	5,4	2,9	4,4	6,0	3,0
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	0,8	0,3	0,6	0,8	0,4	0,6	0,9	0,5
Odpadki rybne	0,6	0,3	0,3	0,4	0,1	0,1	0,2	0,2
Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	31,1	12,9	21,2	31,6	14,6	22,4	33,0	15,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	0,7	0,3	0,6	0,8	0,5	0,7	0,9	0,5
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	14,3	10,9	16,9	22,3	8,5	12,5	17,0	10,0
	mln EUR							
Razem	401,5	223,7	349,4	547,6	324,5	467,2	708,3	343,4
Ryby żywe	5,3	1,3	1,8	3,6	1,4	2,0	5,1	1,7
Ryby świeże lub chłodzone	66,9	43,1	72,6	122,5	91,2	137,5	207,7	105,0
Ryby mrożone	86,3	58,8	83,5	116,0	62,1	92,9	131,3	66,0
Filety i mięso rybne	170,8	86,2	135,8	221,7	126,8	169,3	268,0	126,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	1,0	0,6	0,8	2,6	1,8	2,1	5,0	1,5
Skorupiaki	14,0	7,0	10,2	13,9	6,7	10,3	14,1	7,5
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	1,9	0,8	1,3	1,9	1,1	1,6	2,2	1,2
Odpadki rybne	0,3	0,2	0,4	0,4	0,1	0,2	0,3	0,1
Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	43,6	18,1	31,0	48,0	24,8	37,6	56,0	25,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	2,6	1,2	2,0	2,9	1,8	2,6	3,3	1,9
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	8,9	6,4	10,1	13,9	6,8	11,1	15,3	7,5

Tabela 7. Eksport ryb i ich przetworów według ważniejszych gatunków*

Gatunki	2004	2005			2006**			2007
	I-XII	I-VI	I-IX	I-XII	I-IV	I-IX	I-XII S	I-VI P
	tys. ton							
Razem	126,9	75,6	110,5	159,5	111,5	146,4	204,9	105,5
Śledzie	31,7	18,6	28,7	44,8	22,0	31,9	50,0	22,5
Dorsze	22,6	11,5	14,6	18,8	12,7	15,8	20,0	10,5
Łososie	11,7	8,6	13,6	22,1	12,4	17,8	28,0	13,5
Szproty	11,4	11,3	13,2	15,7	14,3	15,7	18,5	13,0
Pstragi	4,3	1,7	2,6	4,0	1,9	2,8	4,4	2,0
Mintaje	1,6	1,9	2,3	3,0	1,7	1,9	2,5	1,8
Flądry	1,9	2,0	2,2	2,5	1,3	1,7	1,9	1,5
Krewetki	2,5	1,0	1,5	2,2	1,7	2,3	3,1	1,5
Pozostałe	39,2	19,0	31,8	46,4	43,5	56,5	76,5	39,2
	mln EUR							
Razem	345,6	212,5	319,2	486,5	299,3	433,0	627,6	315,4
Śledzie	56,3	33,4	53,4	85,7	46,5	65,8	101,5	45,0
Dorsze	77,1	45,0	57,9	76,0	53,2	67,2	86,0	46,5
Łososie	90,6	66,2	107,5	177,2	106,7	165,7	260,0	125,0
Szproty	4,7	3,1	4,7	7,3	6,2	8,2	10,2	6,5
Pstragi	25,3	11,6	16,9	27,0	14,4	21,0	33,0	15,0
Mintaje	3,5	3,7	4,6	6,2	4,0	4,4	5,6	4,1
Flądry	4,0	3,2	3,8	4,4	2,5	3,2	3,6	3,1
Krewetki	18,6	8,8	12,8	17,6	8,5	12,6	20,1	10,5
Pozostałe	65,5	37,5	57,6	85,1	57,3	84,9	107,6	59,7

* bez eksportu z burt statków **dane wstępne, S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CAAC, CIHZ, MF oraz MRiRW.

Tabela 8. Eksport ryb i przetworów rybnych według grup towarowych*

Grupy towarowe	2004	2005			2006**			2007
	I-XII	I-VI	I-IX	I-XII	I-IV	I-IX	I-XII S	I-VI P
	tys. ton							
Razem	126,9	75,6	110,5	159,5	111,5	146,4	204,9	105,5
Ryby żywe	1,1	0,3	0,5	0,8	0,3	0,5	0,8	0,4
Ryby świeże lub chłodzone	8,3	9,1	9,5	9,9	10,4	10,8	11,5	9,0
Ryby mrożone	10,0	7,4	10,5	13,3	7,6	9,4	12,0	7,0
Filety i mięso rybne	30,6	17,8	24,0	32,8	19,9	25,5	34,5	19,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	11,7	9,0	13,8	22,0	12,1	17,5	27,5	13,0
Skorupiaki	0,7	0,3	0,4	0,5	0,8	1,0	1,3	0,7
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	0,6	0,3	0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	0,4
Odpadki rybne	4,7	1,7	4,1	7,2	20,5	23,4	30,0	15,0
Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	47,4	25,0	39,0	60,3	33,3	48,8	73,0	35,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	1,9	0,9	1,3	1,9	1,0	1,5	2,1	1,0
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	9,8	3,9	6,6	10,4	5,2	7,4	11,5	5,0
	mln EUR							
Razem	345,6	212,5	319,2	486,5	299,3	433,0	627,6	315,4
Ryby żywe	2,3	0,6	1,1	1,8	0,9	1,4	2,2	1,2
Ryby świeże lub chłodzone	8,0	4,3	5,3	6,4	5,2	6,3	6,7	5,0
Ryby mrożone	7,0	5,2	7,7	9,3	6,2	7,7	10,0	5,6
Filety i mięso rybne	111,0	65,6	90,3	128,3	83,3	108,4	145,0	82,0
Ryby suszone, solone, wędzone oraz mączka rybna do jedzenia	94,5	71,2	112,2	181,5	110,3	172,8	265,0	123,0
Skorupiaki	2,1	0,6	0,9	1,2	1,1	1,4	1,9	1,2
Mięczaki i inne bezkręgowce wodne	2,8	1,0	1,6	2,0	1,2	2,1	2,4	1,4
Odpadki rybne	0,9	0,3	0,5	0,7	2,2	2,5	3,2	1,8
Przetwory i konserwy z ryb oraz kawior	95,8	53,7	84,4	133,5	78,8	115,5	170,0	84,0
Przetwory i konserwy ze skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców	16,9	8,3	12,3	17,0	7,7	11,6	16,0	7,8
Mączki i granulki z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców (nie do spożycia przez ludzi)	4,3	1,7	3,0	4,8	2,3	3,4	5,2	2,4

* bez eksportu z burt statków **dane wstępne, S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CAAC, CIHZ, MF oraz MRiRW.

Tabela 9. Dostępne limity połowowe na Bałtyku i ich wykorzystanie (tys. ton)*

Gatunek	Dane	2003	2004	2005	2006
szprot	limit	80,2	110,9	141,3	123,5
	połowry	84,1	90,6	74,4	60,0
	% wykorzystania	104,9	81,7	52,6	48,6
Śledź	limit	29,3	28,9	33,8	35,0
	połowry	30,7	25,5	21,8	20,0
	% wykorzystania	105,0	88,3	64,5	57,1
dorsz	limit	15,9	15,8	13,1	15,3
	połowry	16,0	16,4	12,8	15,3
	% wykorzystania	100,7	103,6	97,6	99,9

łosoś bałtycki	limit (tys. szt.)	42,4	28,4	28,3	28,4
	połowy (tys. szt.)	35,2	25,0	21,9	20,0
	% wykorzystania	83,0	88,1	77,4	70,5

* po dokonanych wymianach, S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Dane MIR i MRiRW.

Tabela 10. Chów, hodowla i połowy ryb słodkowodnych (chów i hodowla bez materiału zarybieniowego - tys. ton)

Rok	Akwakultura				Zawodowe połowy jeziorowe	Wędkarstwo S	Razem
	razem	karpie	pstrągi	pozostałe			
2000	36,4	23,5	11,2	1,75	3,38	18,0	57,8
2001	34,5	22,5	10,0	2,06	3,27	17,4	55,3
2002	33,9	20,1	11,8	2,00	3,42	18,2	55,5
2003	35,0	19,5	13,5	1,93	3,44	18,3	56,8
2004	34,8	18,3	14,6	1,81	3,12	16,6	54,5
2005	36,1	18,3	15,7	2,04	2,99	15,9	54,9
2006	35,8	17,8	16,0	2,03	2,87	15,2	53,9

Źródło: Dane Instytutu Rybactwa Śródlądowego (IRŚ).

Tabela 11. Sprzedaż ryb słodkowodnych (bez materiału zarybieniowego - tys. ton wagi żywej)

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Sprzedaż ogółem	37,3	38,4	37,9	39,1	39,7
w tym na eksport	3,2	4,6	6,2	6,4	6,9
Sprzedaż na rynek krajowy	36,9	37,6	35,7	39,4	41,0
w tym z produkcji krajowej	34,1	33,8	31,7	32,7	32,8
z importu	2,8	3,8	4,0	6,0	8,2
w tym karpie	20,1	19,5	18,3	18,3	17,8
z tego eksport	0,20	0,25	0,22	0,10	0,11
sprzedaż krajowa	20,8	20,6	19,4	19,9	20,5
import	0,9	1,4	1,3	1,7	2,8
pstrągi	11,8	13,5	14,7	15,7	17,0
z tego eksport	3,0	4,4	5,9	6,3	6,8
sprzedaż krajowa	10,6	11,7	11,4	13,7	15,5
import	1,9	2,5	2,7	4,3	5,4
łososie	11,6	15,9	16,0	14,8	21,5
panga i inne ryby	-	-	-	6,0	35,9
Sprzedaż na rynek krajowy ryb słodkowodnych i łososi	48,5	53,6	51,7	59,5	98,3

S – szacunek

Źródło: Szacunek własny na podstawie danych IRŚ oraz CIHZ, MF i MRiRW.

Tabela 12. Wielkość i struktura produkcji przetwórstwa rybnego według grup wyrobów

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006 ^c
Wielkość produkcji (tys. ton)^a	257,1	247,8	300,7	341,9	371,8
Ryby świeże i mrożone	52,5	33,7	45,6	47,6	49,4
Filety świeże i mrożone	46,4	44,2	45,3	58,9	67,7
Ryby solone	15,8	15,1	21,7	23,0	24,2
Ryby wędzone	17,2	23,6	33,5	52,1	59,5
Ryby przetworzone lub zakonserwowane	120,2	122,8	140,8	142,6	150,9
- konserwy i prezerwy	57,9	55,4	60,3	57,1 ^c	60,2
- marynaty	50,2	54,0	66,4	67,7 ^c	70,6
- wyroby kulinarne i garmażeryjne	12,1	13,4	14,1	17,8 ^c	20,1
- łososie	-	1,0	1,9	1,6	.
- śledzie	68,6	72,3	84,2	92,0	.
- sardynki i szproty	13,3	12,7	15,5	13,0	.
- makrele	7,8	8,6	9,3	7,5	.
- sardele	1,4	1,9	2,6	.	.
- ryby pozostałe	29,1	26,2	27,3	28,5	.
Pozostałe wyroby ^b	5,0	8,4	13,8	17,7 ^c	20,1
Struktura produkcji (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ryby świeże i mrożone	20,4	13,6	15,2	13,9	13,3
Filety świeże i mrożone	18,1	17,8	15,1	17,2	18,2
Ryby solone	6,2	6,1	7,2	6,7	6,5
Ryby wędzone	6,7	9,5	11,1	15,3	16,0
Ryby przetworzone lub zakonserwowane					
- konserwy i prezerwy	22,5	22,4	20,0	16,7	16,2
- marynaty	19,5	21,8	22,1	19,8	19,0
- wyroby kulinarne i garmażeryjne	4,7	5,4	4,7	5,2	5,4
Pozostałe wyroby ^b	1,9	3,4	4,6	5,2	5,4

^a wyroby konsumpcyjne, ^b sałatki, paprykarze, pasty i pasztety z ryb (w 2005 r. 11,4 tys. ton), paluszki rybne (w 2005 r. 4,6 tys. ton), wątróbki z ryb, ikry i mleczko (w 2005 r. 0,4 tys. ton), namiastki kawioru (w 2005 r. 0,1 tys. ton), skorupiaki i mięczaki przetworzone (w 2005 r. 0,5 tys. ton), inne (w 2005 r. 0,7 tys. ton), ^c szacunek.

Źródło: Obliczenia i szacunki MIR na podstawie materiałów GUS o produkcji podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących wynosiła 10 osób i więcej.

Tabela 13. Spożycie ryb i owoców morza wg danych bilansowych (w kg masy żywej na 1 osobę)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006 S
Razem ryby	12,03	11,28	12,10
w tym ryby morskie	10,41	9,27	9,04
z tego mintaje	2,64	2,86	2,88
śledzie	3,22	2,29	2,60
makrele	0,98	0,86	0,43
morszczuki	0,89	0,73	1,0
szproty	1,16	0,78	0,72
tuńczyki	0,42	0,46	0,45
łososie	0,42	0,36	0,45
ryby płaskie	0,18	0,21	0,18

czarniaki	0,12	0,18	0,22
pozostałe	0,38	0,54	0,11
ryby słodkowodne	1,41	1,78	2,83
z tego panga	-	0,29	1,34
karpie	0,51	0,50	0,49
pstrągi	0,29	0,36	0,38
pozostałe*	0,61	0,92	0,62
Krewetki	0,17	0,19	0,21
Mięczaki	0,04	0,04	0,02

S – szacunek, P – prognoza, * łącznie z rybami poławianymi przez wędkarzy

Źródło: Dane i obliczenia MIR.

**Tabela 14. Spożycie ryb i ich przetworów oraz mięsa w gospodarstwach domowych
(kg masy produktu na 1 osobę)***

Wyszczególnienie	2004	2005	<u>2005</u> 2004	I-VI 2005	I-VI 2006	<u>I-VI 2006 I-</u> <u>VI 2005</u>
Ryby**	2,94	3,12	106,1	1,26	1,32	104,5
Przetwory rybne	1,98	1,92	97,0	0,90	0,96	106,7
Razem ryby i przetwory rybne	4,92	5,04	102,4	2,16	2,28	105,6
Mięso i jego przetwory	65,16	66,96	102,8	31,68	31,80	100,4
Relacja spożycia ryb i przetworów rybnych do spożycia mięsa	7,6%	7,5%	x	6,8%	7,1%	x

* bez konsumpcji marynat oraz wyrobów garmazeryjnych

** świeże, chłodzone i mrożone

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

**Tabela 15. Miesięczne spożycie ryb i przetworów rybnych w gospodarstwach domowych
(w kg masy produktu na 1 mieszkańca)**

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe					
	Ogółem	Pracowników	Pracowników użytkujących gospodarstwo rolne*	Rolników	Pracujących na własny rachunek	Emerytów i rencistów
2004						
Ryby świeże i mrożone	0,24	0,22	0,18	0,19	0,24	0,31
Ryby morskie	0,17	0,16	0,13	0,13	0,18	0,22
Ryby słodkowodne	0,07	0,06	0,05	0,06	0,06	0,09
Przetwory rybne	0,16	0,14	0,14	0,14	0,15	0,21
Ryby wędzone	0,04	0,04	0,03	0,03	0,05	0,06
Ryby solone	0,05	0,04	0,04	0,07	0,04	0,07
Konserwy rybne	0,07	0,06	0,06	0,05	0,07	0,08
Razem ryby i przetwory rybne	0,40	0,37	0,32	0,34	0,40	0,52
2005						
Ryby świeże i mrożone	0,27	0,23	.	0,22	0,29	0,35
Ryby morskie	0,19	0,17	.	0,15	0,21	0,24
Ryby słodkowodne	0,08	0,07	.	0,07	0,08	0,10
Przetwory rybne	0,16	0,14	.	0,16	0,15	0,2
Ryby wędzone	0,04	0,04	.	0,03	0,05	0,06
Ryby solone	0,05	0,04	.	0,06	0,04	0,07
Konserwy rybne	0,07	0,06	.	0,06	0,07	0,08
Razem ryby i przetwory rybne	0,43	0,37	.	0,38	0,44	0,55
I-VI 2005						
Ryby świeże i mrożone	0,21	0,18	.	0,18	0,25	0,28
Ryby morskie	0,18	0,15	.	0,15	0,21	0,24
Ryby słodkowodne	0,03	0,02	.	0,03	0,04	0,04
Przetwory rybne	0,15	0,13	.	0,15	0,14	0,20
Ryby wędzone	0,04	0,04	.	0,03	0,05	0,06
Ryby solone	0,04	0,03	.	0,06	0,03	0,06
Konserwy rybne	0,07	0,06	.	0,06	0,06	0,08
Razem ryby i przetwory rybne	0,36	0,31	.	0,33	0,39	0,48
I-VI 2006						
Ryby świeże i mrożone	0,22	0,19	.	0,18	0,26	0,29
Ryby morskie	0,19	0,17	.	0,16	0,23	0,26
Ryby słodkowodne	0,02	0,02	.	0,02	0,02	0,03
Przetwory rybne	0,16	0,13	.	0,15	0,15	0,21
Ryby wędzone	0,04	0,04	.	0,03	0,05	0,06
Ryby solone	0,05	0,03	.	0,06	0,03	0,07
Konserwy rybne	0,07	0,06	.	0,06	0,07	0,08

Razem ryby i przetwory rybne	0,38	0,32	.	0,33	0,41	0,50
------------------------------	------	------	---	------	------	------

* od 2005 roku grupa pracowników użytkujących gospodarstwo rolne przestała być wyodrębniana i pracownicy wchodzący w jej skład zostali przydzieleni do grupy pracowników lub rolników

Źródło: Dane GUS

Tabela 16. Import ryb i ich przetworów według ważniejszych gatunków

Gatunki	2004	2005			2006*			2007
	I-XII	I-VI	I-IX	I-XII	I-IV	I-IX	I-XII S	I-VI P
	tys. ton							
Razem	284,1	136,8	207,7	313,2	165,1	233,1	348,7	170,0
Śledzie	95,8	34,1	53,7	88,1	43,7	60,7	99,0	41,0
Łososie	29,5	15,0	26,1	42,5	23,5	36,4	56,0	26,0
Makrele	34,2	15,7	23,2	31,4	18,6	25,2	33,5	17,5
Mintaje	28,5	13,1	19,0	31,5	14,4	19,7	32,5	14,0
Dorsze	10,1	9,7	12,1	15,3	8,4	12,0	15,2	10,0
Morszczuki	15,1	7,8	10,2	13,0	3,8	5,3	7,5	4,0
Tuńczyki	9,4	3,4	6,5	9,9	4,4	7,2	10,5	4,0
Krewetki	5,6	2,7	4,2	5,9	3,2	4,9	6,7	3,3
Czarniaki	2,9	1,9	2,7	4,1	2,4	3,3	5,0	2,5
Pstrągi	2,7	1,8	2,4	4,1	2,5	3,0	5,0	2,5
Węgorze	1,0	1,0	1,4	1,6	0,3	0,6	0,8	0,5
Halibuty	1,6	0,6	1,0	1,6	1,3	1,9	2,7	1,5
Szproty	1,2	0,6	0,8	1,1	1,1	1,3	1,7	1,0
Pozostałe	46,5	29,4	44,4	63,1	37,5	51,6	72,6	42,2
	mln EUR							
Razem	401,5	223,7	349,4	547,6	324,5	467,2	708,3	343,4
Śledzie	87,5	36,9	60,1	102,4	48,7	67,0	107,0	47,0
Łososie	84,7	49,9	86,2	147,0	98,8	149,4	227,0	101,5
Makrele	28,4	15,5	23,0	32,8	22,6	30,1	39,2	20,0
Mintaje	41,8	19,6	29,0	48,6	22,7	30,8	50,5	22,5
Dorsze	21,9	23,2	29,5	37,7	19,7	30,9	41,0	27,0
Morszczuki	21,5	11,2	15,2	20,1	7,1	9,7	13,5	7,5
Tuńczyki	14,6	5,8	11,3	17,7	8,4	13,5	20,0	7,5
Krewetki	15,2	7,6	11,2	15,3	7,7	11,8	16,5	8,0
Czarniaki	3,7	2,8	3,8	6,0	4,7	6,5	10,0	5,0
Pstrągi	6,8	4,7	6,5	11,5	7,1	8,5	14,5	6,8
Węgorze	6,4	5,5	8,0	9,6	2,8	5,1	6,8	4,0
Halibuty	6,1	2,1	3,9	7,1	7,4	10,4	15,0	8,3
Szproty	1,2	0,5	0,8	1,1	0,9	1,1	1,7	1,2
Pozostałe	61,7	38,4	60,9	90,7	65,9	92,4	145,6	77,1

* dane wstępne, S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Opracowanie IERiGŻ - PIB na podstawie danych CAAC, CIHZ, MF oraz MRiRW.

Tabela 17. Produkcja przetwórstwa rybnego według wyrobów w latach 2002-2005 w zakładach przetwórczych zatrudniających 10 i więcej osób (tony)^a

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
1 Ryby świeże	18 708	17 579	16 055	19 246
- mięso z ryb słodkowodnych	539	908	1 306	1 446
- mięso z ryb morskich	18 169	16 671	14 749	17 800
2. Ryby mrożone	33 772	16 152	29 542	28 367
- ryby słodkowodne	584	437	1 143	442
- mięso z ryb słodkowodnych	89	76	85	551
- ryby morskie	31 369	13 575	25 754	23 797
- mięso z ryb morskich	1 730	2 064	2 560	3 577
3. Filety świeże	4 353	4 799	6 666	8 432
- z ryb słodkowodnych	1 273	1 408	1 788	1 998
- z ryb morskich	3 080	3 391	4 878	6 434
4. Filety mrożone	42 075	39 421	38 685	50 525
- z ryb słodkowodnych	1 227	926	842	72
- z ryb morskich	40 848	38 495	37 843	50 453
5. Ryby solone lub w solance	15 788	15 139	21 732	22 976
- ryby	7 639	5 421	6 403	16 447
- filety	8 149	9 718	15 329	6 529
6. Ryby wędzone	17 204	23 576	33 456	52 126
- z łososi	204	1 697	6 898	17 330
- ze śledzi	599	796	928	621
- z ryb pozostałych	16 401	21 083	25 630	34 175
7. Ryby przetworzone lub zakonserwowane	120 235	122 770	140 774	142 615
a/ Konserwy	50 296	49 833	54 088	50 568 ^b
- z łososi	53	95	165	162
- ze śledzi	13 084	13 508	13 179	16 552
- z sardynek i szprotów	13 301	12 692	15 215	12 856
- z makreli	6 933	7 446	7 700	6 769
- z sardeli	1 360	1 909	2 555	.
- z tuńczyków i ryb pozostałych	15 565	14 183	15 274	14 229
b/ Prezerwy	7 583	5 601	6 203	6 510 ^b
- ze śledzi	7 417	5 557	6 160	6 437
- z makreli	26	10	10	10
- z tuńczyków i ryb pozostałych	140	34	33	63
c/ Marynaty	50 199	54 000	66 428	67 680 ^b
- z łososi	1	852	1 713	1 455
- ze śledzi	45 042	49 949	61 379	64 371
- z sardynek i szprotów	4	48	254	130
- z makreli	186	476	960	301
- z ryb pozostałych	4 966	2 675	2 122	1 423
d/ Wyroby kulinarne i garmażeryjne	12 157	13 336	14 055	17 857 ^b
- ze śledzi	3 039 ^b	3 334 ^b	3 514 ^b	4 598
- z makreli	608 ^b	667 ^b	632 ^b	452
- z ryb pozostałych	8 510 ^b	9 335 ^b	9 909 ^b	12 807

c.d.

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Łososie	54	947	1 878	1 617
Śledzie	68 582	72 348	84 232	91 958
Sardynki i szproty	13 305	12 740	15 469	12 986
Tuńczyki	75	18	11	62
Makrele	7 753	8 599	9 302	7 532
Sardele	1 360	1 909	2 555	.
Ryby pozostałe	29 106	26 209	27 327	28 460
8. Pozostałe wyroby konsumpcyjne	4 970	8 420	13 833	17 659
- sałatki, paprykarze, pasty i pasztety	4 970	7 749	10 505	11 359
- wątróbki z ryb, ikry i mleczne	.	671	504	383
- paluszki rybne	.	.	1 835	4 606
- ryby przetworzone lub konserwowane gdzie indziej nie sklasyfikowane	.	.	669	725
- namiastki kawioru	.	.	320	75
- skorupiaki i mięczaki przetworzone	.	.	.	511
Ogółem	257 105	247 856	300 743	341 946

^awyroby konsumpcyjne

^bszacunek

Źródło: Obliczenia i szacunki MIR na podstawie materiałów GUS o produkcji podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących wynosiła 10 osób i więcej.